

ZARAR SİGORTALARINA İLİŞKİN HİLELİ SİGORTA TALEPLERİNİN İNGİLİZ HUKUKU NAZARINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

*THE ASSESSMENT OF FRAUDULENT CLAIMS IN INDEMNITY INSURANCE CONTRACTS IN
THE LIGHT OF ENGLISH INSURANCE LAW*

Araştırma Makalesi

Burak DOĞAN*

Hasan Tahsin AZİZAĞAOĞLU**

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	428
I. İNGİLİZ HUKUKUNDA HİLELİ SİGORTA TALEPLERİ	430
A. Hukuki Dayanak	430
B. Hileli Sigorta Taleplerinin Özellikleri.....	433
C. Yasal Düzenlemeler ve Yaptırım	438
II. HİLELİ SİGORTA TALEPLERİNİN TÜRLERİ	443
A. Riziko Hilesi (Pure Fraud)	443
B. Miktar Hilesi (Exaggerated Claim).....	443
C. Faydasız Hile (Collateral Lie).....	447
III- TÜRK HUKUKUNDA HİLELİ SİGORTA TALEPLERİ.....	452
A. Hile Kavramı	452
B. Hileli Sigorta Taleplerine İlişkin Hukuki Düzenlemeler.....	454
C. Hileli Sigorta Talebinde Bulunabilecek Olanlar	456
D. Hileli Sigorta Taleplerinin Görünüş Biçimleri.....	457

DOI: 10.32957/hacettepehdf.1038993

Makalenin Geliş Tarihi: 20.12.2021

Makalenin Kabul Tarihi: 18.01.2022

* Dr. Araştırma Görevlisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı.
E-posta: burak.dogan@hbv.edu.tr

ORCID: 0000-0001-9066-4449

** Bench Walk Advisors LLC, Dava Tetkik Uzmanı, Southampton Üniversitesi Hukuk Fakültesi Uluslararası Deniz Hukuku Doktora Programı Öğrencisi.
E-posta: hta1g14@soton.ac.uk.

ORCID: 0000-0002-4110-0505

1. Rizikonun Kasten Gerçekleştirilmesi	457
2. Hasar Sonrası Sigortalama	462
3. Geçmişe Etkili Sigorta Hilesi	467
4. Miktar Hilesi	468
SONUÇ	475
KAYNAKÇA	477

ÖZ

Zarar sigortaları bakımından hileli sigorta talepleri, menfaati sigortalanan kişinin hileli davranışlarda bulunmak suretiyle sigortacının hukuken ödemekle mükellef olmadığı sigorta tazminatını yahut ödemesi gerekenden daha yüksek miktarda tazminat ödemesini sağlamaya çalışması halinde karşımıza çıkmaktadır. Hileli sigorta talepleri ve bu mahiyetteki taleplerin görünüş biçimleri İngiliz sigorta hukukunda uzun yıllardan bu yana doktrin ve mahkemeler nezdinde tartışılmış ve konuya ilişkin adalete ve hakkaniyete uygun kurallar yerleşik hale gelmiştir. Türk hukukunda hileli sigorta talepleri bazı görünüş biçimleri itibariyle düzenlenmiş ve fakat bu mahiyetteki taleplerin tümüne birden şâmil olacak temel prensipler oluşmamıştır. Çalışmamızda hileli sigorta taleplerini İngiliz ve Türk sigorta hukuku bakımından zarar sigortalarına münhasır olacak şekilde inceleyecek, İngiliz hukukunda yerleşik içtihatlar ve doktrin ışığında, Türk hukukunda zarar sigortaları bakımından karşılaşılabilecek hileli sigorta taleplerini ve bu mahiyetteki talepler karşısında uygulanabilecek müeyyideleri tetkik edeceğiz.

Anahtar Kelimeler: Zarar sigortaları, Hileli sigorta talepleri, Azamî iyi niyet yükümlülüğü, Miktar hilesi, Faydasız hile

ABSTRACT

In indemnity insurances, a fraudulent claim occurs where the claim is wholly fabricated or where there is a genuine claim, but the amount is exaggerated. However, a contract of insurance is a contract upon utmost good faith and the duty must be observed not only during the pre-contractual stage, but also throughout the contractual relation. There is a line of extensive judicial precedent and well-developed academic literature on the nature and scope of the fraudulent claim rule under English law. As a result, the legal framework has evolved in a way to protect what is fair and equitable. On the other hand, there are only a few rules concerning fraudulent claims, limited to certain types of frauds under Turkish law. Existing regulations are not comprehensive enough to establish a general legal framework to cover all types of fraudulent claims. This paper will examine fraudulent claims in indemnity insurances under English and Turkish law and propose possible remedies for fraudulent claims in Turkish insurance law in the light of well-developed English judicial precedence and legal discussions.

Keywords: Indemnity insurance, Fraudulent claims, Duty of utmost good faith, Exaggerated claim, Collateral lie

GİRİŞ

Sigorta sözleşmesi, zarar sigortaları bakımından, bir kimsenin sigortalanabilir menfaatine yönelik zarar ihtimalinin muayyen bir prim borcu karşılığında sigorta bedeli sınırları içerisinde kalmak kaydıyla sigortacı tarafından himaye altına alındığı sözleşme türüdür. Zarar sigortaları, sigortalının malvarlığının aktif kısmında azalma ihtimaline karşı yapılabileceği gibi, pasif kısmındaki artış ihtimaline karşı da yapılabilir. Bu mahiyetteki sözleşmeler bakımından cari olan zenginleşme yasağı uyarınca, sigorta sözleşmesinin bir zenginleşme aracı olarak kullanılması mümkün değildir¹. Aksini kabul, sigorta sözleşmelerini hukuki mahiyeti itibariyle kumar ve bahis akitlerine yakınlaştıracaktır.

Zarar sigortalarında menfaati sigortalanan kişi, rizikonun gerçekleşmesini müteakip uğradığı zararın -sigorta bedelini aşmayan kısmının- tazminini sigortacıdan talep eder. Ancak sigortalıların sigorta sözleşmesini haksız kazanç temin etme yönünde bir araca dönüştürerek sigortacıdan hiç gerçekleşmemiş bir rizikoya dair talepte bulunabilmeleri veya gerçekleşen riziko dolayısıyla uğranılan zararı olduğundan daha fazla göstermeleri yahut talebin sigortacı nezdinde kabul görme ihtimalini güçlendirmek istemeleri mümkündür. Sigorta sözleşmesinin doğası ve muhteviyatı gereği rizikonun gerçekleşme ihtimaline ve rizikonun ne şekilde gerçekleştiğine dair sigorta ettirenin asimetrik bilgi avantajına² sahip olduğu düşünüldüğünde, bu ihtimal daha da kuvvet

¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. OMAĞ, Merih Kemal, “Sigorta Hukukunda Zenginleşme Yasağı”, **Prof. Dr. Ergun Önen’e Armağan**, İstanbul 2003, s. 253-263.

² “Sigorta sözleşmesi spekülasyona, bir başka deyişle riske dayalı bir sözleşmedir. Öyle ki, rizikonun gerçekleşme ihtimalini hesaplamaya yarayan özel veriler, ekseriyetle yalnız sigortalının bilgisi dahilindedir. Dolayısıyla sigortacı, sigortalının bu husustaki beyanlarına itibar etmeye bir bakıma mecburdur. Bu anlamda sigortacı, sözleşme görüşmeleri sırasında (müstakbel) sigortalının rizikoya müessir olabilecek mahiyetteki hususları kendisinden gizlemeyeceğine, bu suretle rizikonun üstlenilmesine yönelik iradesinin sigortalı tarafından yanlışlığa uğratılmayacağına ilişkin iyi niyete dayalı bir varsayım ile işlem tesis eder.” Bkz. “Carter v Boehm”, **Burrow’s King’s Bench Reports**, Sayı: 3, Yıl: 1766, s. 1905-1919.

kazanmaktadır³. İşte bu gibi hallerde karşımıza hileli sigorta talepleri (*fraudulent claims*) çıkmaktadır.

Hileli sigorta talepleri, sigortacının hukuken ödemekle mükellef olmadığı bir tazminatı yahut ödemesi gerekenden daha yüksek miktarda tazminat ödemesini sağlamak amacıyla müracaat edilen hilelerdir. Bu anlamda, hileli sigorta talepleri dolayısıyla doğrudan zarar görenler hiç kuşku yok ki sigortacılarıdır. Ne var ki, sigortacıların bu mahiyetteki talepleri karşılamak zorunda kalması, yalnız onlar bakımından iktisadî manada ciddi bir külfete yol açmakla kalmayıp, aynı zamanda artan prim miktarları dolayısıyla dürüst poliçe sahiplerinin de zararına yol açmaktadır. Zira sigortacıların kanunen ödemekle mükellef olmadığı hileli sigorta tazminatlarını ödemek zorunda kalması ve bu suretle her bir poliçe başına düşen giderlerinin artması, ister istemez sigorta prim miktarları tayin edilirken de dikkate alınacak ve sigortalıların ödeyeceği yıllık prim miktarlarında artış yaşanacaktır⁴. Nitekim İngiliz Sigortacılar Derneği (*Association of British Insurers*) tarafından bu mahiyetteki taleplerin sigortacıları maliyetinin yıllık 1 milyar sterlinin üzerinde olduğu tahmin edilmektedir⁵. Dolayısıyla hileli sigorta tazminat taleplerinin önüne geçebilmek adına hukuki manada caydırıcı bir sistemin oluşturulması elzemdir.

Çalışmamızda zarar sigortaları bakımından ortaya çıkabilecek hileli sigorta taleplerinin İngiliz sigorta hukukuna ilişkin yargı kararları ile öğreti kapsamında incelenmesi ve bu inceleme ışığında, Türk hukukunda yine zarar sigortalarına münhasır olarak hileli sigorta taleplerinin yürürlükte bulunan mevzuat hükümleri çerçevesinde değerlendirilmesi hedeflenmektedir.

---

³ FABER, Eeuwke, “Shipping and scuttling: Criminogenesis in Marine Insurance”, **Crime, Law and Social Change**, Y: 1997, S: 28, s. 111–135; ayrıca bkz. BIRDS, John / LYNCH, Ben / PAUL, Simon, **MacGillivray on Insurance Law**, 14th ed., Sweet & Maxwell 2018, para 21-057.

⁴ ÇETİN, Ayten / ALPAY, Serdar, “Sigorta Hileleri, Türk Sigorta Sektörüne Yönelik Bir Değerlendirme”, **Management and Political Science Review**, Cilt: 2, Yıl: 2019, s. 8.

⁵ <https://www.abi.org.uk/news/news-articles/2021/10/detected-fraud-2020/> (erişim tarihi 19.11.2021); Buna karşılık Birleşik Krallık Devleti tarafından yayımlanan 2016 tarihli *Sigorta Sahteciliklerine Karşı Görev Gücü Final Raporu’na (Final Report of Insurance Fraud Taskforce 2016)* göre hileli sigorta taleplerinin sigorta şirketlerine olan maliyetinin üç milyar sterlin civarında olduğu düşünölmektedir. Bkz. **Insurance Fraud Taskforce Final Report**, Ocak 2016, s. 3.

I. İNGİLİZ HUKUKUNDA HİLELİ SİGORTA TALEPLERİ

A. Hukuki Dayanak

İngiliz Yüksek Mahkemesi (*House of Lords*), 1889 tarihli bir kararında ‘hile (*fraud*)’ kavramını, beyanda bulunanın doğru olmadığını bildiği halde yahut doğruluğu hususunda kesin bilgi sahibi olmamasına rağmen doğruluğundan eminmişçesine muhatabına yönelttiği yanlış beyanlar şeklinde tarif etmiştir⁶. Ancak hile, yalnız yalan (gerçeğe aykırı) beyanda bulunmaktan ibaret olmayıp; kişinin (çoğu zaman maddi çıkar odaklı) kendi lehine yahut bir başkasının aleyhine olabilecek sonuçların doğmasını sağlamak için hareket etmesi amacını da içermektedir⁷. Diğer bir ifadeyle, hileye müracaat eden kişinin aldatma kastıyla hareket etmesi şarttır. Bu anlamda kişinin bilerek ve isteyerek yanlış beyanda bulunmasının yanı sıra, bu hususta pervasız hareket ettiği için, yani beyanlarının doğruluğundan emin olmaksızın ve yalnız sigorta tazminatı alabilmek amacıyla beyanda bulunması halinde de hileli sigorta talebinin söz konusu olacağı kabul edilmektedir⁸. Sigortalının hangi amillerin tesiriyle hileye müracaat etmiş olduğu ise hileye bağlanan sonuçlar bakımından önem arz etmeyecektir⁹.

İngiliz sigortacılık uygulamasında, sigortalının sigortacıyı aldatmaya ve sigorta sözleşmesinden haksız çıkar sağlamaya yönelik hileli talepleri karşısında sigorta sözleşmesinin geçersiz olacağı yönünde bir hüküm sigorta poliçelerinde çoğu zaman yer almaktadır¹⁰. Bu halde hileli sigorta talepleri ve buna terettüp eden yaptırımın hukuki dayanağının bizatihi sözleşme olduğu sonucunu istidlâl etmek pek güç değildir. Buna karşılık bu mahiyette bir hüküm ihtiva etmeyen bir sigorta sözleşmesi bakımından hileli sigorta talepleri ve bu yöndeki taleplere bağlanan sonuçların hukuki dayanağının tespiti lâzım gelmektedir.

⁶ Derry v Peek, **App Cas - Law Reports, Appeal Cases (Second Series)**, Sayı: 14, Yıl: 1889, s. 337-380.

⁷ GÜRSES, Özlem, *Marine Insurance Law*, Second Edition, Routledge 2017, s. 259.

⁸ Lek v Mathews, **Lloyd's Law Reports**, Sayı: 29, Yıl: 1927, s. 141.

⁹ “Aviva Insurance v Brown”, **Lloyd's Law Reports, Insurance & Reinsurance**, Sayı:1, Yıl: 2012, s. 211- 235.

¹⁰ BIRDS, John, **Bird's Modern Insurance Law**, Seventh Edition, Sweet & Maxwell, London 2007, s. 273.

Hileli sigorta taleplerine ilişkin düzenlemelerin esas itibariyle sigorta sözleşmeleri bakımından cari olan ve yalnız sözleşmenin kuruluş aşamasında değil, sözleşme süresi boyunca riayet edilmesi gereken azamî iyi niyet (*duty of good faith*) kuralından neşet ettiği kabul edilmektedir¹¹. Bu hususta yargıç *Lord Toulson*, hileli beyanda bulunmamak ile yükümlülüğün azamî iyi niyet kuralı arasındaki bağlantıyı şöyle ifade etmiştir¹²:

“Sigorta, riskin değerlendirilmesi ve taleplerin karşılanmasıyla ilgili bir müessesedir. Her iki süreç de karşılıklı iyi niyete ve dürüst bilgi paylaşımına dayanır... Sigorta ile sigortalı arasındaki hukuki münasebet, iyi niyet esasına dayanan nevi şahsına münhasır bir ilişki türüdür. Öyle ki, yargıç Lord Mansfield’in İngiliz sözleşmeler hukukuna, bütün sözleşme türlerine şâmil olacak şekilde kabul ettirmeye çalıştığı azamî iyi niyet yükümlülüğü yalnız sigorta sözleşmeleri bakımından hayatta kalabilmiştir. Sigorta sözleşmesinde tarafların sigortalanan menfaate ve rizikoya ilişkin asimetrik bilgi ve kontrol sahibi olması, keza sözleşmenin suiistimal edilebilmesi olasılığının son derece yüksek olması bunun başlıca sebepleridir. Sigorta hileleri uygulamada çok sık tesadüf edilen, çoğu zaman ‘alelâde’ ve muhatabının sigortacılar olması hasebiyle toplum nezdinde ‘mağduru olmayan suç’ kategorisinde değerlendirilen, bir bakıma masumlaştırılan bir hile türüdür. Elbette, sigortacıların çoğu zaman tazminat ödemekten imtina etmeleri yahut tazminat ödemesini geciktirmeleri bilinmekle birlikte, bu durum sigorta hileleri için bir mazeret olarak kabul edilemez...”

2016 tarihli *The DC Merwestone* davasında yargıç *Lord Sumption* sigorta talebinin hileli olması halinde sigortacının tazminatı ödemekten imtina etme ve sigorta sözleşmesini feshetme hakkına ilişkin hukuki dayanağı değerlendirmiş ve bu hususta öne çıkan iki görüş olduğunu ifade etmiştir¹³. Bunlardan ilki 1906 tarihli İngiliz Deniz Sigortaları Kanunu’nun 17’nci maddesinde hüküm altına alınmış azamî iyi niyet

¹¹ ROSE, F. D., **Marine Insurance Law and Practice**, Second Edt., Informa 2012, s. 313; EGGERS, Peter Macdonald / PICKEN, Simon, **Good Faith and Insurance Contracts**, Fourth Edition, Informa Law from Routledge, 2018, s. 326; BAATZ, Yvonne, “Utmost Good Faith in Marine Insurance Contracts”, **Marine Insurance at The Turn of the Millennium Volume 1**, Antwerp 1999, s. 22.

¹² *Versloot Dredging BV v HDI Gerling Industrie Versicherung AG (The DC Merwestone)*, **Lloyd’s Law Reports**, Sayı: 2, Yıl: 2016, s. 224.

¹³ *Versloot Dredging BV v HDI Gerling Industrie Versicherung AG (The DC Merwestone)*, **Lloyd’s Law Reports**, Sayı: 2, Yıl: 2016, s. 206 vd.

yükümlülüğünün (*duty of good faith*) sözleşmenin devamı süresince riayet edilmesi gerektiği mülâhazasıdır¹⁴. Buna göre, sigortalının sigortacıdan rizikonun gerçekleştiğine ilişkin tazminat talebinde bulunması hileli davranışlara konu olacak olursa bu yükümlülük ihlâl edilmiş olacaktır. Bu husustaki ikinci görüş, sigorta sözleşmesinden doğan talep hakkı kullanırken hileli davranışlarda bulunmayı yasaklayan zımnî bir sözleşme hükmünün (*implied term*) olduğunu savunmaktadır. Yargıç *Hoffmann LJ*, “sigorta sözleşmesinin hileli sigorta taleplerine ilişkin açık hüküm ihtiva etmediği ahvalde, bu yöndeki taleplerin hukuka aykırılığı, genel hukuk kaidelerinin bir gereği olarak sözleşmenin zımnî unsuru olarak kabul edilmelidir.” diyerek bu mülâhazanın kabule şayan olduğunu vurgulamıştır¹⁵. Bazı yargıçlar ise bu iki görüşü telif ederek, azamî iyi niyet yükümlülüğünün sigorta sözleşmenin esasını teşkil ettiğini, dolayısıyla sözleşmede açıkça hüküm altına alınmamış olsa dahi, hileli sigorta taleplerinin zımnî bir sözleşme ihlâli olduğunu kabul etmektedirler¹⁶.

Yargıç *Lord Sumption*, bu iki görüşün hukuki sonuçları itibariyle farklılıklarına işaret etmektedir. Buna göre, hileli sigorta taleplerine ilişkin hukuki dayanağın azamî iyi niyet kuralı olduğu kabul edilecek olursa, sigortacının söz konusu kuralın ihlâli dolayısıyla sözleşmeyi geçmişe etkili olarak sonlandırma (*avodiance of contract ab initio*) hakkı bulunmaktadır. Buna karşılık ikinci görüşe üstünlük tanınması halinde, sigortacının hileli talep karşısında haiz olduğu hak, sözleşmeyi ileri etkili olacak şekilde feshetmektir. Yargıç *Lord Sumption*, iki görüşten birine üstünlük tanınmanın doğru olmadığını, ancak bu gibi hallerde sigortacıların sözleşmeyi geçmişe etkili olacak şekilde sonlandırmaktan ziyade, taraflar arasındaki güven ilişkisini telafi edilemez biçimde sarsan hileli talep sonrasına müessir olacak şekilde sonlandırma niyeti taşıdıklarını ifade etmektedir¹⁷. 2001 tarihli *The Star Sea* davasını gören İngiliz Yüksek Mahkemesi *House*

¹⁴ BIRDS, **Modern Insurance Law**, s. 273.

¹⁵ Orakpo v Barclays Insurance Services, **Lloyd's Reinsurance Law Reports**, Sayı:1, Yıl:1995, s. 443-452.

¹⁶ Black King Shipping Corporation v Massie; The Litsion Pride, **Lloyd's Law Reports**, Cilt: 1, Yıl: 1985, s. 437 (Yargıç *Hirst J*); Continental Illinois National Bank & Trust Co of Chicago v Alliance Insurance Co Ltd; The Captain Panagos DP good, **Lloyd's Law Reports**, Cilt: 2, Yıl: 1986, s. 470 (Yargıç *Evans J*).

¹⁷ Versloot Dredging BV v HDI Gerling Industrie Versicherung AG (*The DC Merwestone*), **Lloyd's Law Reports**, Sayı: 2, Yıl: 2016, s. 203.

of Lords, hileli sigorta taleplerinin geçersiz kabul edileceğine ilişkin mülâhazanın esas itibariyle sigorta sözleşmesinin temel prensiplerinden biri olan azamî iyi niyet yükümlülüğüne istinat etmekte olduğunu; ancak, sigortalının hileli sigorta talebinde bulunması halinde keyfiyetin ‘sözleşmeye aykırılık’ kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır¹⁸. Böylelikle, aksi sözleşmede kararlaştırılmış olmadıkça, hileli sigorta taleplerine ilişkin müeyyidenin sözleşmenin baştan itibaren ve geçmişe etkili olacak şekilde (*ab initio*) hükümsüz sayılmaması gerektiği kabul edilmiştir¹⁹. Bu anlamda sigorta sözleşmeleri bakımından cari olan azamî iyi niyet kuralının hileli sigorta taleplerine ilişkin düzenlemelerin de hukuki dayanağını teşkil etmektedir. Ancak bilhassa uygulanacak yaptırım bakımından azamî iyi niyet kuralından neşet eden her bir yükümlülüğün ayrı ayrı ele alınması gerektiği ve her birinin ihlâline terettüp eden yaptırımın, ihlâlden sonrası için hüküm ifade edecek şekilde düzenlenmesi gerektiği ifade olunmaktadır²⁰.

B. Hileli Sigorta Taleplerinin Özellikleri

İngiliz Yüksek Mahkemesi (*House of Lords*) yargıçlarından *Lord Justice Mance* sigorta tazminat taleplerinin hangi hallerde hileli tazminat talebi (*fraudulent claim*) olarak nitelendirileceği hususuna şöyle açıklık getirmektedir²¹:

“*Sigortalı, riziko gerçekleşmemiş olmasına rağmen sigortacısından (riziko gerçekleşmiş gibi) hasarın giderilmesi talebinde bulunuyorsa veya vakî riziko dolayısıyla ortaya çıkan gerçek zarardan daha fazlasını (bilerek ve isteyerek) talep ediyorsa (yahut bu hususta pervasız hareket ediyorsa) sigorta tazminat talebinin hileye dayandığından söz edilebilecektir.*”

Bu anlamda hileli sigorta talebi, sigortalının yalnız yalan beyanda bulunmasından ibaret olmayıp, aynı zamanda bu beyan marifetiyle haksız çıkar temin etme niyeti taşıyor

¹⁸ Manifest Shipping Co Ltd v Uni-Polaris Insurance Co Ltd and la Réunion Européenne, (*The Star Sea*), **Lloyd's Law Reports**, Sayı:1 Yıl: 2001, s. 389-415.

¹⁹ BENNETT, Howard, **The Law of Marine Insurance**, 2nd Edn., Oxford University Press, London 2007, s. 720; ROSE, s. 315; BAATZ, s. 30.

²⁰ BUGRA, Aysegül / MERKIN, Rob, “Fraud and fraudulent claims”, **Journal of the British Insurance Law Association**, Sayı: 125, Yıl: 2012, s. 5.

²¹ “Agapitos v Agnew”, **Lloyd's Law Reports, Insurance & Reinsurance**, S:1, Y: 2002, s. 573-587.

olmasını da gerektirmektedir²². Hileli beyan kavramı, İngiliz Hukukunda 2006 tarihli Hileye İlişkin Kanun'da (*Fraud Act 2006*) bir kimsenin dürüstlük ilkesine aykırı olarak kendisi yahut bir üçüncü kişi için fayda temin etmek veya üçüncü bir kişiyi zarara uğratmak yahut zarar tehlikesiyle karşı karşıya bırakmak maksadıyla yanlış beyanda bulunması olarak tanımlanmıştır²³. Dolayısıyla İngiliz hukukunda hileli beyandan söz edilebilmesi için hem yasal düzenlemeler hem de konuya ilişkin istikrar kazanmış içtihatlar nazarında sigortalının beyanının doğru olmadığı, bu anlamda dürüstlük kuralına aykırı hareket ettiğinin bilincinde olması gerektiği aranmaktadır²⁴. Başka bir deyişle, sigortalı, talebinin gerçeğe aykırı olduğunun bilincinde olmaksızın, tümüyle dürüstlük kurallarına ve gerçeğe uygun hareket ettiği düşüncesiyle sigortacıdan talepte bulunuyorsa, bu halde hileli sigorta talebinden söz edebilmek mümkün olmayacaktır²⁵. Ancak bununla kastedilen dürüst davranışın kriterlerinin sübjektif olarak tespit edilmesi değildir. Zira bir davranışın yahut beyanın dürüst yahut hile olup olmadığı değerlendirmesi kişiden kişiye göre değişebilir. Buna karşılık hukukta öngörülebilirlik ve belirlilik ilkelerine uygun olarak bir beyan yahut davranışın hileli olup olmadığı tespitini bakımından objektif, yani kişiden kişiye göre değişmeyen birtakım kriterler esas alınmalıdır. Nitekim 2002 tarihli *Twinsectra Ltd v Yardley* davasında yargıç *Lord Hutton* hileden söz edilebilmesi için aranan objektif kriterler bakımından şunları ifade etmiştir²⁶: “...Hileden söz edilebilmesi için, hileli davranışta/beyanda bulunduğu iddia olunan kimse, bu davranışının/beyanının dolayısıyla dürüst kimselerce sahtekârlık yahut hile olarak nitelendirileceğinin bilincinde olmalıdır. Buna karşılık kişinin, kendisinin benimsemiş olduğu dürüstlük kriterleri ve algısı çerçevesinde davranışını/beyanını

---

²² ROSE, s. 314.

²³ 2015 tarihli İngiliz Sigorta Kanunu (*Insurance Act 2015*) hazırlanırken Hukuk Komisyonu hileli beyan kavramını somut unsurlarını da ortaya koymak suretiyle tarif etme imkânı varken bunun yerine açık bir tarif vermekten kaçınmış, hilenin yorumlanması işini her bir somut uyuşmazlık bakımından mahkemelere bırakmayı tercih etmiştir. Bkz. SOOKSRIPAIANRKIT, Poomintr, “Marine Insurance – Collateral Lies: When Lies Are Not Fraud”, **Maritime Business Review**, Cilt: 2, Sayı:1, Yıl: 2017, s. 55.

²⁴ GÜRSES, s. 261; Aviva Insurance v Brown, **Lloyd's Law Reports, Insurance & Reinsurance**, Sayı:1, Yıl: 2012, s. 211- 235.

²⁵ SOYER, Barış, **Marine Insurance Fraud**, Informa Law from Routledge 2014, s. 90-91.

²⁶ *Twinsectra Ltd v Yardley*, **The Law Reports (Appeal Cases)**, Sayı:2, Yıl: 2002, s. 164-204.

dürüstlük kuralları içerisinde kabul etmesi yeterli değildir. Söz konusu davranış yahut beyanın dürüst davranışa ilişkin umumiyetle kabul edilmiş objektif standartları karşılıyor olması gerekecektir.” Sigortacıya yönelik rizikonun gerçekleşmiş olduğundan bahisle tazminat talebinde bulunan kişi, talebine dayanak teşkil eden beyanlarının gerçekten doğru olup olmadığı hususunda gerekli özeni göstermez, diğer bir ifadeyle yanlış beyanları pervasızlığından ileri geliyorsa, bu kişinin talebinin hileli sigorta tazminat talebi olduğundan söz edilebilecektir²⁷. Ancak önemle ifade etmeliyiz ki, sigorta tazminat talebinin hileli olduğu hususunda ispat yükü sigortacıya ait olmalıdır²⁸. Üstelik sigortalının tazminat talebine yönelik beyanının doğru olmaması tek başına ispat yükünün yerine getirilmesi için yeterli değildir. Sigortacı ayrıca, sigortalının dürüst olmayan beyanının esaslı (*substantial*) olduğunun herhangi bir tereddüde yer vermeyecek ölçüde açık olduğunu ispatlayabilmelidir²⁹. Buna karşılık, hileli sigorta taleplerinin esasa müessir olup olmadığına dair değerlendirme yapılırken, -sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünden farklı olarak³⁰- sigortacının sigorta tazminatının/bedelinin ödenmesi yönündeki nihai kararına etki edip etmediğine bakılmaz³¹. Hileli sigorta taleplerinin esaslı değerlendirilirken, hileli beyanın tek başına sigortacı bakımından hileli sigorta taleplerine ilişkin müeyyideyi haklı kılıp kılmadığı, her somut olayın özellikleri bakımından değerlendirilmelidir³². Nitekim yargıç *Millet LJ*, riziko dolayısıyla ortaya çıkan gerçek zarara nispetle düşük kalan bir miktarı hileli olarak talep eden sigortalının, rizikonun gerçekleşmesini sigortadan haksız çıkar temin etme yönünde bir fırsata çevirmesi ve bu anlamda sigortacıyı aldatma kastıyla hareket etmesi karşısında hilenin esaslı (*substantial*)

²⁷ Aviva Insurance v Brown, **Lloyd's Law Reports, Insurance & Reinsurance**, Sayı:1, Yıl: 2012, s. 211-235.

²⁸ GÜRSES, s. 261; Lek v Mathews, **Lloyd's Law Reports**, Sayı: 29, Yıl: 1927, s. 141-169; ayrıca bkz. HJALMARSSON, Johanna, “The Standard of Proof in Civil Cases: An Insurance Fraud Perspective”, **The International Journal of Evidence and Proof**, Cilt: 17, Sayı: 1, Yıl: 2013, s. 47-73.

²⁹ ROSE, s. 313.

³⁰ Zira bir hususun sözleşme öncesi beyan yükümlülüğü bakımından esasa müessir (*material*) olduğunun kabul edilebilmesi için, (basiretli) sigortacının rizikoyu üstlenme yönündeki kararına müessir olup olmadığına bakılmalıdır. Ayrıntılı bilgi için bkz. GÜRSES, s.

³¹ GÜRSES, s. 261; BUGRA / MERKIN, s. 5.

³² GÜRSES, s. 262.

kabul edilmesi gerektiğini, dolayısıyla hileli sigorta taleplerine terettüp eden müeyyidenin uygulanması gerektiğini kabul etmiştir³³.

Hileli davranışın esaslı kabul edilebilmesi için behemehal sigortalıya mali çıkar sağlayacak yahut sigortacıyı zarara uğratacak nitelikte olmasına lüzum yoktur; sigortalının zararı tazmin ihtimaline pek de önemsiz olmayan bir katkı sağlamış olması yeterli görülmektedir³⁴.

Buraya kadar yapılan izahattan da istidlâl olunabileceği üzere, hileli sigorta talebinden söz edilebilmesi için aranan kıstaslar talepte bulunan sigortalıya ilişkin olup, talebin sigortacının tazminat ödeme yönündeki kararına müessir olabilecek ölçüde esaslı olup olmadığına bakılmaz. Diğer bir ifadeyle, sigortacıyı tazminat/bedel ödenmesi hususunda aldatma kastı taşıyan bir talebin, objektif manada basiretli bir sigortacıyı aldatabilecek unsurları ihtiva etmiyor olması, söz konusu talebin hileli bir talep (*fraudulent claim*) olduğu gerçeğini değiştirmeyecektir. Bununla birlikte, sigortalının talebin hileli bir talep olup olmadığı, daha açık bir anlatımla, aldatma kastının bulunup bulunmadığı, uyuşmazlığı gören mahkemece ve somut deliller nazarında tetkik olunmalıdır³⁵.

İngiliz Yüksek Mahkemesi yargıcı *Lord Mance*'a göre, sigortalının talebinin hileli bir talep olarak kabul edilebilmesi için³⁶;

(i) Hileli davranış ile sigorta talebi arasında bağlantı olmalı, diğer bir ifadeyle, hile doğrudan tazminat talebine ilişkin olmalıdır. Dolayısıyla sigortacıya yöneltilen ve aslında mevcut olmayan, oluş biçimi farklılaştırılan yahut miktar itibarıyla gerçeğe aykırı bir talep olmalıdır. Buna karşılık yukarıda da ifade etmiş olduğumuz gibi, hilenin sigortacının tazminat ödenmesine kararına müessir olabilecek ölçüde esaslı olması şart değildir.

---

³³ Galloway v Guardian Royal Exchange, *Lloyd's Law Reports, Insurance & Reinsurance*, Sayı:1, Yıl: 1999, s. 209, 214.

³⁴ BUGRA / MERKİN, s. 5.

³⁵ DAVEY, James, "Unpicking the fraudulent claims jurisdiction in insurance contract law: sympathy for the devil?", *Lloyd's Maritime & Commercial Law Quarterly*, Cilt: 2, Yıl: 2006, s. 229.

³⁶ Agapitos v Agnew, *Lloyd's Law Reports, Insurance & Reinsurance*, Sayı:1, Yıl: 2002, s. 573-587.

(ii) Sigortalı hak sahibi olmadığını bildiği bir tazminata kavuşma niyetiyle hareket etmiş olmalıdır. Diğer bir ifadeyle, sigortalının sigortacıyı aldatma kastının bulunması gerekmektedir. Bu anlamda sigortalının aslında hiç gerçekleşmemiş, gerçekleşmiş olsa bile sigorta sözleşmesiyle sağlanan teminat kapsamında olmayan bir zararın tazmini için yahut gerçekte olduğundan daha yüksek bir tazminat ödenmesini sağlamak amacıyla gerçek olmayan beyanlarda bulunması veya sahte birtakım deliller ileri sürmüş olması gerekmektedir. Dolayısıyla, sigortalının, hukuken hak kazanamadığı bir tazminat talebinde bulunmuş olması, her zaman hileli sigorta talebi olarak nitelendirilemeyecektir³⁷.

Önemle ifade etmeliyiz ki, gerçeğe uygun olduğu düşüncesiyle ileri sürdüğü talebinin miktar itibariyle gerçeği yansıtmadığını bilâhare öğrenmiş olan sigortalı, talebini yenileyerek gerçeğe uygun hale getirmediği sürece aldatma kastıyla hareket ettiği kabul edilmelidir. Bu anlamda aldatma kastının talebin ileri sürüldüğü anda mevcut olması şart olmayıp, hileli sigorta talebinden söz edilebilmesi için bu kastın sonradan da ortaya çıkabilmesi mümkündür.

(iii) Sigortalının rizikonun gerçekleşmesini müteakip sigorta şirketine talepte bulunduktan sonraki hileli işlemleri hileli sigorta talebi (*fraudulent claim*) kapsamında değerlendirilmeyecektir³⁸. Söz gelimi, vâki rizikoya istinaden sigorta tazminatının yahut bedelinin talebi maksadıyla açılan davada sigortalının talebinin karşılanmasına yönelik beyanları gerçeği yansıtmıyor ve aldatma kastı taşıyor olsa bile hileli sigorta talebinden söz edilemeyecektir³⁹. Hileli sigorta talebinden bahsedilebilmesi için sigorta şirketine yöneltilen talebin bizatihi kendisinin hileli olması icap etmektedir. Keza sigortacıdan henüz talepte bulunmadan önceki hileli işlemler de, talep sigortacıya yöneltilmediği müddetçe tek başına hileli sigorta talebi olarak değerlendirilmeyecektir. Bu anlamda sigortalının riziko gerçekleşmiş gibi bir izlenim uyandırmak yahut gerçekleşen riziko dolayısıyla ortaya çıkan zararı olduğundan yüksek göstermek için için tanzim ettiği belgeler, sigortacıya yöneltilmediği ve talebe dayanak teşkil etmediği müddetçe hileli

---

³⁷ SOYER, s. 90.

³⁸ GÜRSES, s. 259.

³⁹ Manifest Shipping Co Ltd v Uni-Polaris Insurance Co Ltd and la Réunion Européenne, (*The Star Sea*), **Lloyd's Law Reports**, Sayı:1 Yıl: 2001, s. 389-415.

sigorta talebi kapsamında mütalâa edilemeyecektir. Bu aşamada söz konusu eylemlerin tek başına hukuki bir yaptırıma tâbi olması da söz konusu olamaz.

C. Yasal Düzenlemeler ve Yaptırım

İngiliz hukukunda ve müstakar yargı kararlarında hileli sigorta taleplerine terettüp eden müeyyide sözleşmenin geçersizliği olarak kabul edilmektedir. Bu müeyyidenin temelinde yer alan hukukî mülâhaza, asimetrik bilgi avantajına sahip olan sigortalıların keyfiyeti suiistimal ederek sigortacıyı aldatmasının, sigorta sözleşmeleri bakımından cari olan azamî iyi niyet yükümlülüğüne aykırılık teşkil edeceğinin kabul edilmesidir⁴⁰. Nitekim *Clarke*, sigorta ettirenin/sigortalının, sözleşmenin sadece kuruluş safhasında değil, her aşamasında azamî iyi niyet yükümlülüğüne riayetle mükellef olduğunu, bu itibarla sigortacıdan talepte bulunurken dürüst davranması gerektiğini, aksi halde, sözleşme bu yönde sarıh bir hüküm ihtiva etmiyor olsa bile poliçeden doğan tüm haklarını kaybedeceğini ifade etmiştir. Müellife göre, hileli sigorta taleplerini sigorta sözleşmesinin temelinde sarsılmasına yol açmakta ve sigortacıyı sözleşmeden doğan yükümlülüklerden beri kılmaktadır⁴¹. Aşağıda bu yaptırım türünün kabul edilmesine âmil olan gerekçeler ve yasal düzenlemeler, öne çıkan yargı kararları ışığında incelenecektir.

2015 tarihli İngiliz Sigorta Kanunu (*Insurance Act 2015*) 12 Ağustos 2016 tarihinde yürürlüğe girene dek hileli sigorta talepleri ve bu mahiyetteki taleplere hangi müeyyidelerin uygulanacağı meselesi 1906 tarihli Deniz Sigortaları Kanunu (*Marine Insurance Act 1906*) hükümleri kapsamında ele alınıyordu. Bahse konu Kanun hileli sigorta taleplerinin akıbetine ilişkin açık bir düzenleme içermemekle birlikte, mezkûr Kanunun 17'nci maddesinde düzenlenmiş olan '*azamî iyi niyet yükümlülüğü (duty of utmost good faith)*' hareketle bu mahiyetteki taleplerin sözleşmeyi geçersiz kılacağı kabul edilmekteydi. Söz konusu 17'nci madde hükmüne göre, "*Deniz sigorta sözleşmeleri azamî iyi niyete istinat eden sözleşmelerdir. Öyle ki, taraflardan her biri, diğer tarafın*

⁴⁰ RICHARDS, Katie, "Time's Up for Wholly Fraudulent Insurance Claims: The Case for New Statutory Remedies", *Journal of Business Law*, Y: 2020, s. 584; ayrıca bkz. DAVEY, James/ RICHARDS, Katie, "Deterrence, human rights and illegality: the forfeiture rule in insurance contract law", *Lloyd's Maritime & Commercial Law Quarterly*, Yıl: 2015, s. 314-345.

⁴¹ CLARKEN, Malcolm, *The Law of Marine Insurance Contracts*, Lloyd's of London Press 1989, s. 434.

azamî iyi niyet kuralına riayetsizliğini gerekçe göstererek sözleşmeden (geçmişe etkili olacak şekilde) cayma hakkını haizdir.” Bu hükümde ifadesini bulan azamî iyi niyet yükümlülüğünün sözleşmenin kuruluş aşamasındaki müzakerelere münhasır olmadığı, bu yükümlülüğünün sözleşmenin her aşamasında gözetilmesi gereken bir yükümlülük olduğu kabul edilmektedir⁴². Bununa birlikte, azamî iyi niyet yükümlülüğünün ihlâlüne bağlanan netice, sözleşmenin baştan itibaren (*ab initio*) geçersizliğidir. Nitekim 1986 tarihli *Continental Illinois National Bank & Trust Co of Chicago v Alliance Insurance Co Ltd; The Captain Panagos DP* davası gören İngiliz Yüksek Mahkemesi'nin yargıçlarından *Evans J.*, hileli sigorta talebi dolayısıyla sigortacının sözleşmeden cayma hakkını haiz olduğunu, dolayısıyla sözleşme kapsamında tüm yükümlülüklerinden (geçmişe etkili olarak) kurtulacağını; bu yaptırımın sigortalı bakımından ağır ve fakat kaçınılmaz olduğunu ifade etmiştir⁴³. Hileli sigorta talepleri yönünden bu yaptırım, İngiliz doktrini ve yargıçları tarafından son derece ağır ve ölçülü olmayan bir yaptırım olarak tenkit edilmiştir⁴⁴.

İngiliz sigorta hukukunda hileli tazminat talebine ilişkin kararlar, çoğu zaman sigorta poliçesinde yer alan açık klozlara dayandırılmakla beraber, bu husustaki kararlara dayanak teşkil eden asıl mülâhazanın Anglo-Sakson hukuk sisteminin yerleşik prensiplerinden biri olan azamî iyi niyet ilkesi ve hiç kimsenin kendi kusurundan yararlanamayacağı kaidesi olduğu müşahede olunmaktadır⁴⁵. Nitekim hileli sigorta tazminat taleplerine yönelik kararlar on dokuzuncu yüzyıla dayanmaktadır. Konuya ilişkin önde gelen emsal kararlardan biri olan 1866 tarihli *Britton v Royal Insurance Company*⁴⁶ davasında mahkeme, kundaklama dolayısıyla çıkan yangından doğan zarara ilişkin tazminat talebini değerlendirmiştir. Söz konusu davada sigortacı, sigortalının rizikoya fırsata çevirdiğini ve kendilerinden gerçek zarardan daha fazlasını talep

---

⁴² ROSE, s. 315.

⁴³ **Lloyd's Law Reports**, Cilt: 2, Yıl: 1986, s. 470.

⁴⁴ ROSE, s. 315; RAINEY, Simon, “The Law Commission's Proposal for The Reform of An Insurer's Remedies for Fraudulent Claims Made Under The Business Insurance Contracts”, **Lloyd's Maritime and Commercial Law Quarterly**, Yıl: 2013, s. 367 vd; EGGERS / PICKEN, s. 365.

⁴⁵ CLARKE, Malcolm, “Insurance: The Proximate Cause in English Law”, **The Cambridge Law Journal**, Cilt: 40, Sayı: 2, Yıl: 1981, s. 302; BIRDS, **Modern Insurance Law**, s. 273.

⁴⁶ *Britton v Royal Insurance*, **Foster and Finlayson's Reports**, Sayı: 4, Yıl: 1866, s. 905-910.

ettiklerini iddia etmiştir. Diğer bir ifadeyle, sigortalının, sigorta sözleşmesini bir zenginleşme aracına dönüştürerek haksız kazanç elde etme amacıyla hareket ettiği ileri sürülmüştür. Yargıç *Willes* söz konusu davaya ilişkin müzakereler sırasında uyuşmazlıkla ilgili şu şekilde görüş ortaya koymuştur⁴⁷: “*Hileye dayalı olarak sigorta şirketinden tazminat talebinde bulunan kişinin bu suretle uğradığı gerçek zararı tazmin hakkından da mahrum kalması hukukun bir gereğidir. Zira sigorta sözleşmesi her iki taraf bakımından da azamî iyi niyete dayanan bir sözleşme olup, iyi niyetin sözleşmenin her aşamasında gösterilmesi gerekmektedir...*” Mahkeme bu görüşü esas alarak davacı mevkiinde bulunan sigortalı aleyhine karar vererek, hileli tazminat talebi dolayısıyla sigortalının poliçeden doğan tüm haklarının zayi olması gerektiğine hükmetmiştir. Hileli sigorta tazminat talebinde bulunan kişinin sigorta sözleşmesinden doğan tüm haklarının zayi olması gerektiğine dair mülâhazanın temeli, İngiliz Yüksek Mahkemesi (*House of Lords*) nezdinde görülen 2001 tarihli *The Star Sea* davasında yargıç *Lord Hobhouse* tarafından şu sözlerle ifade edilmiştir⁴⁸: “*İzlenmesi gereken yol çok basittir. Hileli hareket eden sigortalının, ‘eğer hileli beyanda bulunduğum anlaşılmazsa kazançlı çıkarım, buna karşılık hile ortaya çıkarsa hiçbir şey kaybetmem’ şeklinde düşünmesinin önüne geçilmelidir.*” Söz konusu yargı kararlarından da anlaşıldığı üzere, hileli sigorta taleplerinin sigorta sözleşmeleri bakımından cari olan azamî iyi niyet ilkesine aykırılık teşkil ettiği kabul edilmiştir. Öte yandan, söz konusu kararların verildiği dönemde azamî iyi niyet kuralına aykırılığın yaptırımını 1906 tarihli Deniz Sigortaları Kanunu’nda sigortacının geçmişe etkili olarak sözleşmeden cayması (*avoidance of the policy ab initio*) olarak düzenlenmişken, mahkemelerin hileli talepte bulunan sigortalıların poliçeden doğan haklarını kaybedeceğine hükmettikleri müşahede olunmaktadır. Mahkemelerin bu yöndeki tutumu 2005 tarihinde İngiliz Temyiz Mahkemesi (*England and Wales Court of Appeal*) tarafından *Axa General Insurance Ltd v Gottlieb* davasında⁴⁹ verilen kararlar netlik kazanmış, sigortalının hileli talepte bulunmuş olması dolayısıyla o güne kadar ifa

⁴⁷ Britton v Royal Insurance, **Foster and Finlayson's Reports**, Sayı: 4, Yıl: 1866, s. 909.

⁴⁸ Manifest Shipping Co Ltd v Uni-Polaris Insurance Co Ltd and la Réunion Européenne (*The Star Sea*), **Lloyd's Law Reports**, Sayı:1 Yıl: 2001, s. 389-415.

⁴⁹ Axa General Insurance Ltd v Gottlieb, **Lloyd's Law Reports, Insurance & Reinsurance**, Sayı:1 Yıl: 2005, s. 369.

edilmiş edimlerin geçmişe etkili olarak geri istenip istenemeyeceği meselesi açıklığa kavuşturulmuştur. Uyuşmazlık konusu olayda sigortalı, sigortacı ile aralarında münâkit konut sigorta sözleşmesine dayalı dört ayrı talepte bulunmuş, sigortacı söz konusu talepleri karşılamıştır. Ancak sigorta şirketi bilâhare sigortalının bahse konu taleplerin bazılarının hileye dayandığı gerekçesiyle yapmış olduğu ödemelerin tamamını geri istemiştir. Somut olayda sigortalı tarafından sigortacıya yöneltilen tazminat taleplerinin ikisinin hileli olduğu tespit edilmiş, diğer taleplerde ise hile olmadığı tespit edilmiştir. Mevzubahis davanın görüldüğü yüksek mahkeme yargıçlarından *Lord Mance*, sigortacının talebiyle şu değerlendirmelerde bulunmuş ve konuya açıklık getirmiştir⁵⁰: “*Hileli sigorta talebinde bulunduğu anlaşılan sigortalının, aynı sigorta poliçesi kapsamında sigortacı tarafından yerine getirilen önceki hukuka uygun ve bağımsız tazminat taleplerinin de geçmişe etkili olarak geçersiz olacağı yönündeki mülâhazanın hukuki bir dayanağı yahut gerekçesi bulunmamaktadır.*” Başka bir deyişle, sigortalının gerçekleşen yahut gerçekleştiği iddia edilen rizikoya istinaden sigortacıya hileli bir talep yönelmesi ve pek tabii hilenin anlaşılması ihtimalinde, hileli sigorta talebine ilişkin sonuçlar yalnız bu talep bakımından cari hale gelecektir. Bu anlamda sigortalı sigorta şirketinden tazminat alamayacağı gibi, sigorta şirketinin mezkûr talebe istinaden daha önceden yapmış olduğu ara ödemeler varsa, sigorta şirketi bu ödemelerin iadesini talep edebilecektir. Netice itibarıyla, bahse konu mahkeme kararına göre sigortalı, sigorta şirketinden hileye dayalı bir talepte bulursa dahi taraflar arasında münâkit olan sigorta sözleşmesi geçmişe etkili olarak haleldar olmayacaktır.

2015 tarihli İngiliz Sigorta Kanunu, 1906 tarihli Kanun’dan farklı olarak, hileli sigorta taleplerine ilişkin müeyyideyi 12’nci maddesinde açıkça düzenlenmiştir. Söz konusu Kanunun yürürlüğe girmesiyle beraber hileli sigorta taleplerine uygulanacak müeyyidelere ilişkin münakaşalar da böylelikle sona ermiştir. Buna göre;

“(1) *Sigortalının sigorta sözleşmesine dayalı olarak hileli bir talepte bulunması halinde—*

---

⁵⁰ *Axa General Insurance Ltd v Gottlieb*, *Lloyd's Law Reports, Insurance & Reinsurance*, Sayı:1 Yıl: 2005, s. 389 vd.

(a) sigortacı tazminatı ödemekle mükellef olmayacaktır,

(b) sigortacının söz konusu hileli talebe ilişkin yapmış olduğu ödemelerin iadesini talep hakkı bulunmaktadır, ve

(c) ayrıca, sigortacı, muayyen süre zarfında haber vermek kaydıyla hileli davranıştan itibaren geçerli olmak kaydıyla sözleşmeyi feshedebilecektir.

(2) Sözleşmeyi feshetmesi halinde sigortacı—

(a) hileli talebin ileri sürülmesi anından başlayarak, sözleşmeden doğan yükümlülüklerin tamamından kurtulacak, ve

(b) ödenmiş olan primleri iade etmek zorunda kalmayacaktır.

(3) Sözleşmenin sigortacı tarafından feshedilmesi, sözleşmeden doğan ve hileli davranıştan önce tahakkuk etmiş olan hak ve borçlara hanel getirmeyecektir.”

Görüldüğü üzere, 2015 tarihli Kanun hileli sigorta taleplerine ilişkin müeyyideyi herhangi bir tereddüde mahal vermeyecek açıklıkta düzenlenmiştir. Buna göre, hileli sigorta talebine muhatap olan sigortacı, hileli talebe ilişkin tazminat ödemek zorunda kalmayacaktır. Üstelik sigortacı talebin yalnız hileli olan kısmı için değil, tamamı için sorumluluktan kurtulacaktır. Bu anlamda sigortalının hilesi, talebin yalnız bir kısmına ilişkin olsa, talebin tamamına hanel getirmektedir. Hileli talep karşısında tazminat ödeme borcundan kurtulan sigortacı, ayrıca sözleşmeyi sonlandırabilecektir. Ancak sigortacı, sözleşmeyi geçmişe etkili olarak değil, hileli talep anından itibaren, yani geleceğe etkili olarak sonlandırabilecek; başka bir deyişle feshedebilecektir. Nitekim mezkûr Kanunun 14’üncü maddesinde, taraflardan birinin azamî iyi niyet yükümlülüğünün ihlâl edilmiş olduğundan bahisle sözleşmeden geçmişe etkili olarak cayabileceğini öngören tüm düzenlemelerin geçersiz kılındığı hüküm altına alınmıştır. Netice itibariyle, sigortalının hileli sigorta talebinde bulunmuş olması, sigortacı tarafından dava evvel ifa edilmiş olan sigorta tazminatlarına hanel getirmeyecektir⁵¹.

⁵¹ EGGERS / PICKEN, s. 80; ROSE, s. 315.

II. HİLELİ SİGORTA TALEPLERİNİN TÜRLERİ

İngiliz sigorta hukuku içtihatlarında, sigortalının gerçeğe aykırı hileli tazminat/bedel talepleri üç farklı şekilde ortaya çıkabileceği kabul edilmektedir. Bunlar riziko hilesi (*pure fraud*), miktar hilesi (*exaggerated claims*), ve faydasız hile (*collateral lie*) olarak üç kategoride toplanmaktadır.

A. Riziko Hilesi (Pure Fraud)

Sigortalının talebi tümüyle gerçeğe aykırı ve sahte iddialara dayanıyor olabilir. Daha açık bir anlatımla, gerçekte sigorta şirketinin ödemekle mükellef olacağı bir sigorta tazminatı/bedeli olmamasına rağmen; sigortalı, taraflar arasında münâkit sözleşmeyle kararlaştırılmış olan ve sigorta tazminatının/bedelinin ödenmesini gerekli kılan rizikonun gerçekleşmiş olduğu yönünde sahte bir izlenim uyandırmak suretiyle yahut sigorta tazminatını/bedelini alabilmek için rizikoyu kasten gerçekleştirmek veya gerçekleştirilmesine göz yummak suretiyle sigortacıyı aldatmak istemiş olabilir. Başka bir deyişle, sigortalının talebi tümüyle düzmecedir. Bu durum İngiliz sigorta hukukunda ‘riziko hilesi (*pure fraud*)’ olarak da ifade edilmektedir⁵². Söz gelimi, sigortalının sigortacıdan tazminat alabilmek maksadıyla sözleşmeyle teminat altına alınmış geminin güvertesinde delik açarak onun batmasına yol açması yahut otomobilini ateş vermeye bu hile türüne örnek gösterilebilir⁵³. Keza hayatını kaybeden kişinin yakınlarının onun ölümünü resmî makamlardan gizleyerek adına hayat sigortası yaptırmaları ve bir süre prim borcu ödedikten sonra sahte ölüm belgesi tanzim ederek sigortacıdan sigorta bedelini almak istemeleri *riziko hilesi* olarak ifade edilen talep türüne örnek gösterilebilir. Bu halde 2015 tarihli Kanununun 12’nci maddesinde belirtilen yaptırımların uygulama alanı bulacağı uzun izahatı gereksiz kılacak ölçüde açıktır.

B. Miktar Hilesi (Exaggerated Claim)

Sigortalının rizikonun -kastı olmaksızın- gerçekleştiğine dair ihbarı gerçek olabilir ancak sigortalı tarafından talep edilen tazminat tutarı hileli bir şekilde olduğundan daha yüksek gösterilmiş veya zarar görmeyen yahut kayba uğramayan eşyalar için tazminat

⁵² EGGERS / PICKEN, s. 341.

⁵³ SOYER, s. 93.

talep edilmiş olabilir⁵⁴. Sigortalı rizikoyu kasten gerçekleştirmemekle birlikte, gerçekleşen rizikodan dolayı (haksız) kazanç sağlamak ve bir anlamda rizikonun gerçekleşmiş olmasını fırsata çevirmek istemektedir. Bu yöndeki hileli sigortalı talepleri İngiliz sigorta hukukunda '*miktar hilesi (exaggerated claim)*' olarak nitelendirilmektedir⁵⁵. Hileli sigorta talebinin miktar hilesi şeklinde tecessüm eden görünüş biçimi, münhasıran zarar sigortaları bakımından söz konusu olabilir. Zira meblağ sigortalarında riziko gerçekleştiği takdirde sigortacı herhangi bir zarar araştırması yapmaksızın poliçede gösterilen sigorta bedelini sigorta himayesinden istifade eden kişiye ödemekle mükellef olur. Herhangi bir zarar araştırmasının mevzubahis olmadığı meblağ sigortaları bakımından miktar hilesinden söz edilebilmesi de pek tabii mümkün olmayacaktır. Buna karşılık zarar sigortalarında rizikonun gerçekleşmesi halinde sigortacı, sigorta bedelini aşmamak kaydıyla gerçek zarar miktarını tazmin etmekle yükümlüdür. Hâl böyleyken aktif sigortası mahiyetindeki zarar sigortalarında ve bilhassa kısmî hasarın gerçekleştiği hallerde sigorta şirketinin ödeyeceği tazminat miktarının tespit edilmesi gerekir. İşte bu noktada sigortalının zarar miktarını olduğundan daha yüksek gösterecek birtakım hileli işlemlere müracaat edebilmesi ihtimal dahilindedir. Öte yandan bu mahiyetteki zarar sigortalarında tam hasarın gerçekleşmiş olması durumunda dahi gerçek zarar miktarını aşan tutarda tazminat talebinde bulunulması mümkündür. Zira tam hasar durumunda sigortacı, poliçede gösterilen sigorta bedelinin tamamını, sigorta değerini aşmamak kaydıyla ödemekle mükellef olup, sigorta değeri kural olarak⁵⁶ sigortalanan menfaatin rizikonun gerçekleştiği andaki gerçek değeridir. Nitekim poliçede belirlenmiş olan sigorta bedelinin riziko gerçekleştiği anda tespit edilen sigorta değerini aşması halinde aşkın sigortadan söz edilir. Bu halde kural olarak sigorta bedelinin sigorta değerini aşan kısmı bâtil addedilir (TTK m. 1463/1). Dolayısıyla tam hasar durumunda sigortalanan menfaatin değerinin tespiti lâzım gelir. İşte sigortalı, sigortalanan menfaatin

---

⁵⁴ EGGERS / PICKEN, s. 342.

⁵⁵ BENNETT, s. 712; ROSE; s. 313.

⁵⁶ Bunun istisnası takseli sigortadır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1464'üncü maddesinde düzenlenmiş olan takseli sigorta, tarafların sigorta değerine esas olması maksadıyla belirli bir meblağ üzerinde mutabık kalması halinde karşımıza çıkar. Bu halde sigortalanan menfaatin rizikonun gerçekleştiği andaki değerinin tespitine gidilmez; tarafların üzerinde uzlaştıkları meblağ sigorta değeri olarak kabul edilir; meğerki, takse esaslı şekilde fahiş olsun (TTK m. 1464/2).

değerini hileli birtakım işlemlerle olduğundan yüksek göstererek gerçek sigorta değerini aşan sigorta bedelini almaya yönelik bir gayret içine girmesi durumunda ‘*miktar hilesi*’ olarak nitelendirdiğimiz hileli sigorta talebinden söz edilebilecektir. İngiliz Temyiz Mahkemesi (*Court of Appeal*) nezdinde görülen 1997 tarihli *Galloway v Guardian Royal Exchange*⁵⁷ davası bu mahiyetteki talepler bakımından önem teşkil eden davadır. Dava konusu sigorta poliçesi bir hırsızlık poliçesidir. Sigortalı mevkiinde bulunan *Galloway*, £16,133,94 tutarında zarara uğramış olmasına rağmen, fazla tazminat alabilmek maksadıyla zararın £18,000 olduğu yönünde beyanda bulunmuştur. Mahkeme bu durumun anlaşılmasıyla birlikte, sigorta poliçesinde bu yönde açık bir hüküm olmadığı halde, sigortalının talebinin hileli olduğuna karar vermiş ve hileli sigorta talepleri bakımından cari olan müeyyide uyarınca sigortalının poliçeden doğan haklarını kaybedeceğine hükmetmiştir. Bu karardan hareketle şunu vurgulamak gerekir ki, sigortalının hileli talebine konu olan miktarın, gerçek zarar miktarına nispetle yüksek olup olmaması, uygulanacak müeyyide bakımından herhangi bir değişikliğe yol açmamaktadır. Mühim olan hileli beyan yahut davranışın esasa müessir olabilecek mahiyette olup olmadığıdır⁵⁸. Nitekim aksini kabul, riziko dolayısıyla ortaya çıkan zararın son derece yüksek olduğu hallerde, gerçek zarar miktarına nispetle düşük bir meblağ teşkil eden hileli tazminat taleplerinin müeyyidesiz kalması gibi sakıncalı bir neticeye kapı aralamak anlamına gelebilirdi⁵⁹. Burada ölçüt, sigorta sözleşmesinin esasını teşkil eden güven ilişkisini sarsacak, yani azamî iyi niyet kuralını ihlâl edecek türden hileli bir davranışın mevcut olmasıdır. Somut olayın özellikleri kapsamında bu sonucun gerçekteleştiğine hükmedilebiliyorsa, sigortacının tazminat ödeme borcundan kurtulacağı kabul edilmektedir⁶⁰.

Öte yandan şunu önemle ifade etmeliyiz ki, sigorta pratiğinde zarar miktarına ilişkin ihtilafların sigortacı ile sigortalı arasındaki ihtilafların tamamı sigortalının

---

⁵⁷ *Galloway v Guardian Royal Exchange*, **Lloyd's Law Reports, Insurance & Reinsurance**, Sayı:1, Yıl: 1999, s. 209, 214.

⁵⁸ SWABY, Gerald “The Price of a Lie: Discretionary Flexibility in Insurance Fraud”, **Journal of Business Law**, Cilt: 1, Yıl: 2013, 77-102, s. 82.

⁵⁹ *Galloway v Guardian Royal Exchange*, **Lloyd's Law Reports, Insurance & Reinsurance**, Sayı:1, Yıl: 1999, s. 209, 214.

⁶⁰ *Orakpo v Barclays Insurance Services*, **Lloyd's Reinsurance Law Reports**, Sayı:1, Yıl:1995, s. 451.

sigortacıyı aldatma kastından ileri gelmeyebilir. Vaki riziko dolayısıyla sigortacı tarafından ödenmesi gereken tazminat miktarının ne olduğuna dair taraflar arasındaki anlaşmazlık zararın tespitine yönelik değerlendirmelerin farklı olmasından da ileri geliyor olabilir. Keza sigortalının vâki riziko dolayısıyla ortaya çıkan zarar miktarını tam olarak tespit edemediği durumlarda, sigortacıdan nispeten yüksek bir tazminat miktarı talep etmiş olması, sigortacı ile yürütülecek müzakerelerde elini güçlendirmek gayesinden ileri geliyor olabilir⁶¹. Sigortalının sigortacıyı aldatma kastının olmadığı bu gibi durumlarda hileli sigorta beyanından söz edilebilmesi de pek tabii mümkün olmayacaktır.

İngiliz Yüksek Mahkemesi *House of Lords* yargıcı *Hoffman LJ* şu değerlendirmelerde bulunmuştur⁶²: “Gerçekleşen rizikoya ilişkin sigortacıya hileli beyanda bulunulmadığı yahut sigortacıdan bilgi saklanmadığı, keza sigorta eksperinin zarar miktarının tespitine yahut talebin geçerliliğine dair tıpkı sigortalı gibi kesin malumat sahibi olamadığı durumlarda, sigortalının yüksek sayılabilecek bir tazminat talebinde bulunmuş olması, sigortacı ile yürütülecek müzakerelerde elini güçlendirmek maksadıyla hareket ettiğine dair mazur görülebilecek bir müzakere stratejisi olarak yorumlanmalıdır”. Diğer bir ifadeyle, sigortacının ve sigortalının gerçekleşen rizikoya dair aynı ölçüde bilgi sahibi olduğu durumlarda, sigortalının talep ettiği miktarın, gerçek zararı aşılıyor olsa bile, ödenecek tazminat miktarı üzerinde uzlaşmaya varılması beklenen müzakere aşamasında kullanılmak üzere ileri sürülen bir miktar olduğu düşünölmelidir; meğerki, sigortalının sigortacıyı aldatma kastı bulunsun. Bu anlamda hileli sigorta beyanından söz edilebilmesi için sigortalının tek başına gerçek dışı bir tazminat miktarı talep etmesi yeterli olmayıp, aynı zamanda zarar miktarını olduğundan yüksek göstermek için hileli bazı işlemler yapmış olması yahut gerçek zararın tespitine ilişkin birtakım önemli hususları sigortacıdan bilerek ve isteyerek gizlemiş olması icap etmektedir. Diğer bir ifadeyle, talep edilen tazminatın gerçek zarar miktarını aşılıyor olması, münhasıran sigortacıyı aldatmak suretiyle sigorta sözleşmesi aracılığıyla zenginleşmek, böylelikle haksız kazanç temin etmek amacına yönelmemişse, hileli sigorta talebinden söz

---

⁶¹ EGGERS / PICKEN, s. 343.

⁶² Orakpo v Barclays Insurance Services, *Lloyd's Reinsurance Law Reports*, Sayı:1, Yıl:1995, s. 443-452.

edebilmek de mümkün olmayacaktır⁶³. Bu noktada talep edilen zarar miktarı ile gerçek zarar miktarı arasında kayda değer bir farkın olmaması, sigortalının aldatma kastıyla hareket etmediği ve fakat müzakere safhasında elini güçlendirmek istediği şeklinde yorumlanabilir⁶⁴. Buna karşılık, talebe konu olan tazminatın miktarı her zaman belirleyici olmayabilir. Zira hileli sigorta talebinden söz edilebilmesi için, sigortalının rizikoya fırsata dönüştürerek gerçek zarar miktarını aşan tutarda tazminata kavuşma niyetinin ve bu yönde sergilediği hileli davranışların tespiti yeterli olacaktır⁶⁵.

Sigortalının sigortacıyı aldatmak maksadıyla talep ettiği tazminatın gerçek zararın üzerinde olduğunun sigortacı tarafından kolaylıkla tespit edilebilir olması, talebi hileli bir sigorta talebi olmaktan çıkarmayacaktır⁶⁶. Sonuç itibariyle, kolaylık tespit edilen hile ile tespiti güç hile arasında hukuki sonuçları bakımından herhangi bir farklılık söz konusu olmayacaktır⁶⁷.

C. Faydasız Hile (Collateral Lie)

Sigortalının rizikonun gerçekleştiğine ve talep edilen tazminat tutarına dair ihbarı gerçeğe uygun olmakla birlikte, rizikonun gerçekleşmesine müessir olan hususlara ilişkin bilgilendirmesi gerçeğe uygun olmayabilir. Özellikle talebinin sigortacı tarafından karşılanmayacağı vehmine kapılan sigortalı, talebini olduğundan daha güçlü göstermek yahut talebin gecikmeksizin karşılanmasını sağlamak maksadıyla rizikoya yol açan hadiselerle ilişkin gerçeğe uygun olmayan beyanlarda bulunabilir⁶⁸. Söz gelimi, kasko sigortasıyla sigortalanmış olan aracıyla seyir halindeyken hız sınırını aşan ve kaza yapan sigortalı, hız sınırını aşmış olmasının sigortacı bakımından vâki zararı ödemekten imtina

---

⁶³ BENNETT, s. 713.

⁶⁴ Nsubuga v Commercial Union Assurance Co Plc, **Lloyd's Law Reports**, Sayı: 2, Yıl: 1998, s. 682-693; SOYER, Barış, *Lies, Collateral Lies and Insurance Claims: The Changing Landscape in Insurance Law*, Edinburgh Law Review, Y: 2018, C: 22, S: 2, s. 258.

⁶⁵ "Aviva Insurance v Brown", **Lloyd's Law Reports, Insurance & Reinsurance**, Sayı:1, Yıl: 2012, s. 211- 235.

⁶⁶ GILMAN, Jonathan / BLANCHARD, Claire / TEMPLEMAN, Mark / HART, Neil / HOPKINS, Philippa, *Arnould: Law of Marine Insurance and Average*, 20th Ed., Sweet & Maxwell 2021, para 18-40.

⁶⁷ RHIDIAN, Thomas, **The Modern Law of Marine Insurance**, 1st edn, Informa Law from Routledge 2015, s. 142.

⁶⁸ BENNETT, s. 713.

etmek için haklı sebep olduğu yanılışıyla, kaza yeri ve saati hususunda sigortacıyı aldatmaya teşebbüs etmesi bu duruma örnek teşkil edebilir. Zira gerçekleşen riziko sigortalının kusurlu, hatta aksi sözleşmede kararlaştırılmış olmadıkça ağır kusurlu olması, sigortacıya tazminatı ödemekten imtina etme yahut aksi kararlaştırılmadıkça ödenecek tazminatta indirim yapma hakkı bahşetmeyecektir (TTK m. 1429). Keza rizikonun gerçekleşmesini müteakip sigorta tazminatına olabildiğince kısa sürede kavuşmak isteyen sigortalı, sigortacının rizikoya ilişkin araştırma süresini kısaltmak gayesiyle de riziko öyküsünü gerçeğe uygun olmayan beyanlarla zenginleştirmek isteyebilir. Bu hallerde sigortalı tarafından sigortacıya yöneltilen talep sonucu doğru olmakla birlikte, talebe ilişkin gerekçe gerçeğe uygun olmayıp, sigortalının hileli birtakım araçlar kullanmasını içermektedir. Yargıç *Lord Sumption* bu yöndeki gerçeğe uygun olmayan beyanları sonuca müessir olmayan, '*faydasız hile (collateral lie or fraudulent device)*'⁶⁹ olarak adlandırılmaktadır⁷⁰. Bu mahiyetteki beyanlar, sigortalının sigorta tazminatını talep hakkına müessir olmamakla birlikte, rizikonun gerçekleşme biçimine müteallik gerçeğe uygun olmayan (hileli) beyanlar olarak ifade olunabilir.

İngiliz sigorta hukuku doktrininde oldukça uzun bir zaman, sigortalının zararın tazminine yönelik talebini, talebin sigortacı tarafından kabul görmeyeceği endişesiyle yalan beyanlarla (*collateral devices / fraudulent devices*) süslemesi, söz konusu beyanlar talebin esasına müessir olabilecek nitelikte olmasa dahi, hileli sigorta talepleri arasında mütalâa edilmiştir. Böylelikle hileli sigorta talepleri hakkınca cari olan yaptırımın sonuca müessir olmayan gerçek dışı beyanlar hakkında da uygulanacağı kabul edilmiştir. İngiliz yargısında bu hususta öne çıkan davalardan biri İngiliz Yüksek Mahkemesi *House of Lords* nezdinde görülen 2002 tarihli *Agapitos v Agnew*⁷¹ davası olup, bahse konu davada sigortalının sigortacıya yönelik tazminat talebini yalan beyanlarla süsleyerek onu

---

⁶⁹ Herhangi bir sahteciliğe müracaat etmeksizin de ulaşılabilecek bir neticeye sahtecilik teşkil eden bir fiile ulaşma çabası, ceza hukukunda 'faydasız sahtecilik' olarak adlandırılmaktadır. Bkz. GÜNGÖR, Devrim, **Resmî Belgelerde Sahtecilik Suçu**, Yetkin Yayınları, Ankara 2010, s. 13 vd. O halde hileli beyan yahut fiillere müracaat etmeye lüzum olmaksızın elde edilebilecek bir hakkın iktisabı için müracaat edilen bu hile türü için, ceza yargılamasında kabul edilen 'faydasız sahtecilik' teriminden ilham alarak 'faydasız hile' tabirinin kullanılmasının uygun olacağı kanaatindeyiz.

⁷⁰ *Versloot Dredging BV v HDI Gerling Industrie Versicherung AG (The DC Merwestone)*, **Lloyd's Law Reports**, Sayı: 2, Yıl: 2016, s. 198 vd.

⁷¹ *Agapitos v Agnew*, **Lloyd's Law Reports, Insurance & Reinsurance**, Sayı:1, Yıl: 2002, s. 573-587.

güçlendirmeye çalışmış olması, talebin hileli sigorta talebi (*fraudulent claim*) olarak kabulü için yeterli görülmüştür. Davaya ilişkin müzakereler esnasında *Yargıç (Lord Justice) Mance* bu konuda şunları söylemiştir: “*Hileli araçlar (fraudulent devices), sigortalının talep konusu zararın gerçekteştiğine inanıyor olmasına rağmen talep konusu hadiseleri birtakım yalanlarla süslemek ve inandırıcılığını arttırmak istemesi halinde karşımıza çıkar.*” Bu davada, sigorta tazminat talebini güçlendirmeye yönelik hileli herhangi bir teşebbüsün sözleşmeyi geçersiz kılacağına ilişkin genel prensip vurgulanmıřtır⁷². Keza İngiliz Temyiz Mahkemesi *Court of Appeal* nezdinde görülen 2011 tarihli *Sharon’s Bakery (Europe) Ltd v Axa Insurance plc*⁷³ davasında benzer bir sonuca ulaşılmıştır. Bu davaya konu olan uyuşmazlıkta fabrika mallarını sigortalatmış olan sigortalı, riziko kapsamında mütalâa edilen bir hadise neticesinde zarar gören malının sigortacı tarafından tazmini için müracaatta bulunmuştur. Sigortacı, vâki zararın tazmini için söz konusu malın mülkiyetinin sigortalıya ait olduğunu gösteren bir belge talep etmiş ve fakat sigortalı bu belgeyi bulamamıştır. Esasen sigorta poliçesine göre sigortalının zararın tazmini için bu mahiyette bir belgeyi tevdi etme zorunluluğu bulunmamaktadır. Zararı tazmin edemeyeceği endişesine kapılan sigortalı, sahte bir fatura tanzim edip sigortacıya tevdi etmek suretiyle zararın ödenmesini talep etmiştir. Faturanın sahte olduğunun anlaşılmasıyla birlikte sigortacı zararı tazmin etmekten imtina etmiş ve görülen davada mahkeme sigortacıyı haklı bulmuştur. Söz konusu dava örneklerinden de anlaşıldığı gibi, İngiliz yargısının sigorta taleplerinde hileli araçların (*fraudulent devices*) kullanılmasına ilişkin tavrı son derece sert olup, esasen sonuca müessir olmayan hileli araçların kullanılması halinde dahi hileli sigorta talebinden söz edileceği, dolayısıyla sigortalının poliçeden doğan haklarını kaybedeceği kabul edilmekteydi⁷⁴.

---

⁷² BUGRA / MERKIN, s. 5.

⁷³ **Lloyd’s Law Reports, Insurance & Reinsurance**, Sayı: 1, Yıl: 2012, s. 164-182.

⁷⁴ AIKINS, Richard, When is a “Fraudulent Claim” Only a “Collateral Lie”?, **Lloyd’s Maritime and Commercial Law Quarterly**, Sayı: 3, Yıl: 2017, s. 339.

Mamafih, İngiliz Yüksek Mahkemesi *Supreme Court* nezdinde görülen 2016 tarihli ve kısaca *The DC Merwestone*⁷⁵ olarak anılan davayla birlikte İngiliz yargısının konuya ilişkin bakış açısı değişmiştir. Mahkemenin verdiği çoğunluk kararına göre, zararın tazminine yönelik talebi hukuka uygun ve sigortacı tarafından karşılanması gereken bir talep olsa da, bu talebinin karşılanmayacağı vehmine kapılan sigortalı, kabul edilme olasılığını artırmak maksadıyla talebini -esasen talep sonucuna müessir olmayan-gerçeğe aykırı beyanlarla (*collateral lies*) desteklemek isteyebilir. Mahkeme, sigortalının bu yöndeki davranışının hileli sigorta talebi (*fraudulent claim*) kapsamında değerlendirilmemesi gerektiği sonucuna hükmetmiştir⁷⁶. Diğer bir ifadeyle, sigortacının faydasız hileyi gerekçe göstererek sigorta tazminatını ödemekten imtina hakkı olmayacaktır.

Söz konusu davaya ilişkin müzakereler esnasında yargıç *Lord Sumption*, hileli sigorta taleplerine (*fraudulent claims*) ilişkin hukukî rejimin yalnız riziko hilesi ve miktar hilesi olarak nitelendirdiğimiz hallere mi münhasır olduğu, yoksa sonuca müessir olmayan gerçek dışı beyanların da bu kapsamda mı kabul edileceği hususunu değerlendirmiştir. Yargıç *Lord Sumption*, hileli sigorta talepleri hakkında uygulanan kuralların faydasız hile olarak nitelendirdiğimiz hallere şâmil olmayacağını şu gerekçelerle savunmuştur⁷⁷:

“Zarar sigortalılarında sigortalının teminat kapsamında gerçekleşen riziko dolayısıyla ortaya çıkan zararı sigortacıdan tazmin etme hakkı, sigortacıya bu yöndeki talebin iletildiği anda değil, zararın ortaya çıktığı anda doğmaktadır. Diğer bir ifadeyle, sigortacı rizikonun gerçekleşip de zararın ortaya çıktığı an itibariyle sigortalıya karşı sorumlu olmaktadır. Bu anlamda sigortalının zararı tazmin hakkı, riziko gerçekleştiği an itibariyle doğmuş olan bir haktır. Söz konusu hakkını kullanırken onu esaslı biçimde değiştirecek bir hileye müracaat eden, söz gelimi, hakkın konusunu teşkil eden tazminatın

⁷⁵ *Versloot Dredging BV v HDI Gerling Industrie Versicherung AG (The DC Merwestone)*, **Lloyd’s Law Reports**, Sayı: 2, Yıl: 2016, s. 198-228.

⁷⁶ **AIKINS**, s. 339.

⁷⁷ *Versloot Dredging BV v HDI Gerling Industrie Versicherung AG (The DC Merwestone)*, **Lloyd’s Law Reports**, Sayı: 2, Yıl: 2016, s. 198-228.

miktari hususunda sigortacıyı aldatmaya teşebbüs eden sigortalı, rizikonun gerçekleşmesiyle birlikte doğmuş olan hakkını bu yüzden kaybedecektir. Buna karşılık, sigortalının hakkının teslimine yönelik talebin iletilmesi esnasında, onun esasına halel getirmeyen gerçeğe aykırı bazı beyanlarda bulunmuş olması, hileli sigorta taleplerine ilişkin hukukî rejimin tesisine âmil olan şartları ortaya çıkarmamaktadır. Bu anlamda, sigortalı tarafından zararın tazminine yönelik kullanılan beyan ve araçlar, sigortalının hakkını, nitelik ve nicelik itibariyle değiştirmiyorsa, sigortacının tazminatı ödemekten imtina hakkı olduğundan söz edilemeyecektir.”

Hileli davranışlarla olduğundan yüksek gösterilen hasar talebiyle esasa müessir olmayan yalanlarla (*collateral lies*) desteklenmiş meşru bir talep arasında önemli farklılıklar olduğu uzun izahatı gereksiz kılacak ölçüde açıktır. Sigorta tazminat talebinin hileli şekilde yüksek gösterildiği ahvalde, sigortalının dürüst olmayan davranışı, hukuken hakkı olmayan bir edimin kazanımı amacına yönelmiştir. Bu halde hileye maruz kalanın sigortacının gerçek zarar miktarını dahi ödemiş olması, talebin hileli olan kısmı ile hak edilen kısmının birbirinden ayrılmasının hukuk mantığına ters düşmesi olduğu savunulmuştur. Zira sigortalılar bakımından hileli taleplere ilişkin caydırıcılık oluşturulabilmesi için talebin gerçek zarar miktarını oluşturan kısmının da reddedilmesi icap etmektedir. Buna karşılık sigortalının kendisine hukuken tanınmış olan haktan daha fazlasını talep etmediği, gerçeğe aykırı beyanın hak etmiş olduğu tazminata ve onun miktarına etki etmediği ahvalde durum çok daha farklıdır. Bu halde beyanların bir kısmı gerçeğe aykırı olmakla birlikte, talep sonucu gerçeğe aykırı değildir. Hileli sigorta taleplerinin sözleşmenin sıhhatini ve sigortalının poliçeden doğan haklarını ortadan kaldıracığına dair kuralın talep sonucuna etki etmeyen gerçeğe aykırı beyanlara da şâmil hale gelmesi ölçülülük ilkesine uygun değildir. Sigortalı bakımından hakkaniyete uygun olmayan bu mahiyette bir netice, sigortacının korunmaya değer menfaatlerine atıf yapılarak meşrulaştırılabilecek ölçüde bir müeyyide değildir.

Hileli sigorta talepleri karşısında sigortalının poliçeden doğan haklarını kaybedeceğine dair kural, bilhassa bu mahiyetteki taleplere olan tevessülü azaltmak, dürüst poliçe sahiplerinin üzerindeki prim yükünü hafifletmek ve sigortacılık sektörünü canlı tutmak bakımından son derece elzem olmakla birlikte, bu kuralın sonuca müessir

olmayan hileli davranışlara teşmil edilmesinin adalet ve hakkaniyet ölçüsüne uygun düşmediği kanaatindeyiz.

III- TÜRK HUKUKUNDA HİLELİ SİGORTA TALEPLERİ

A. Hile Kavramı

Hileli sigorta talepleriyle kastedilenin ne olduğunun anlaşılabilmesi bakımından evvela Türk hukukunda ‘hile’ kavramının tasrih edilerek söz konusu kavramın hileli sigorta taleplerine (*fraudulent claims*) şamil olacak şekilde yorumlanabilir olup olmadığının tetkik edilmesi icap etmektedir. Türk özel hukukunda hile kavramı 818 sayılı mülga Türk Borçlar Kanunu’nun 28’inci maddesinde düzenlenmekteydi. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun kabulüyle birlikte hile kavramının yerine ‘aldatma’ kavramının kullanıldığı müşahede olunmaktadır.⁷⁸ Filhakika, 818 sayılı mülga Türk Borçlar Kanunu’nda ‘hile’ başlığıyla düzenlenmiş olan müessese, 6098 sayılı mer’i Türk Borçlar Kanunu’nda ‘aldatma’ başlığı altında düzenlenmiştir (TBK m. 36). Bahse konu maddenin birinci fıkrası “*taşaflardan biri, diğerinin aldatması sonucu bir sözleşme yapmışsa, yanılması esaslı olmasa bile, sözleşmeyle bağlı değildir.*” hükmünü ihtiva etmektedir.

Mezkûr madde hükmünden aldatma (hile) ile ne kastedildiği anlaşılmamaktadır. Doktrinde hile (aldatma), bir kimsenin muayyen bir akdin inikadına ilişkin iradesinin bilerek ve isteyerek yanlış yönlendirilmesi yahut o kimsede başka etkenlerle ortaya çıkmış olan mevcut yanlış kanaatin devam ettirilmesi hile olarak kabul edilmektedir⁷⁹. Bu anlamda hile, bir kimsenin muayyen bir sözleşmeyi yapmasına âmil olan *saikin* kasten fesada uğratılması neticesinde ortaya çıkmaktadır⁸⁰.

⁷⁸ İşbu çalışma bakımından kavram bütünlüğünün sağlanabilmesi adına ‘aldatma’ yerine ona kaim olmak üzere ‘hile’ kavramının kullanılması tercih edilmiştir.

⁷⁹ OĞUZMAN, Kemal / ÖZ, Turgut, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt: I**, İstanbul 2019, s. 113; EREN, Fikret, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Ankara 2017, s. 414.

⁸⁰ OĞUZMAN / ÖZ, s. 113; EREN, s. 413. Kişinin bir başkasının hilesi olmaksızın saikte hataya düşmesi ise 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun 32’nci maddesi hükmü uyarınca esaslı yanılma olarak kabul edilmez ve saikte hataya düşen kimsenin bu gerekçeyle hukuki muameleye ilişkin hüküm ve sonuçlardan kaçınabilmesi kural olarak mümkün olmaz. Dolayısıyla saikte yanılma ancak yanılan kişinin iradesinin bir başka kişi tarafından ve kasten yanıtılması sonucunda ortaya çıkarsa hukuki muamelenin geçerliliğine etki edecektir.

Hile, niteliği itibariyle ancak kusurun en ağır Şekli olan kasıt unsuruyla gerŐekleŐtirilebilecek bir fiildir⁸¹. Bu anlamda hileli davranışta bulunduğu iddia edilen taraf, karşı tarafın sÖzleşmenin kurulmasına ilişkin iradesin bilerek ve isteyerek fesada uđratmıŐ olmalıdır. Eğer somut olayın Şartları karşısında aldatma kastından bahsedebilmek mÖmkÖn değilse, 6098 sayılı Kanununun 28'inci maddesi anlamında hileden sÖz edebilmek de mÖmkÖn olmayacaktır. Önemle ifade etmeliyiz ki, burada aranan kasıt kişinin kendisi yahut ÖçÖncÖ bir kişi adına menfaat temin etme kastı olmayıp, hileli davranış için karşı tarafın sÖzleşmenin kurulmasına ilişkin iradesinin yanıltilması isteği kast unsuru için yeterli görÖlmektedir⁸².

Hileli davranış, mÖspet (aktif) bir davranış Şeklinde ortaya Őıkabileceđi, menfi (pasif) bir davranış Şeklinde de tecessÖm edebilir⁸³. Bu anlamda taraflardan birinin akdin inikadı esnasında sÖzleşme konusuyla ilgili olarak karşı tarafı bilerek ve isteyerek yanıltilacak bir beyanda bulunması yahut işlem yapması hileli davranışın mÖspet hali olarak karşımıza Őıkacaktır. SÖz gelimi, satıcının satım sÖzleşmesine konu olan kÖpeği safkan Alman kurdu gibi gÖstermek için sahte Őecere dÖzenlemesi hilenin mÖspet hali olarak ifade edilecektir. Buna karşılık hileli davranış, taraflardan birinin diğer tarafın sÖzleşme kurma yahut sÖzleşme bedelini tayin etmeye yÖnelik kararına mÖessir olabilecek yanılığını biliyor olmasına rağmen bu konuda sessiz kalarak karşı tarafın yanılığından dÖrÖstlÖk kurallarına aykırı olacak Şekilde istifade etme niyeti, hilenin menfi hali olarak nitelendirilecektir⁸⁴. Ne var ki, hilenin bu Őekline tesadÖf etme ihtimali mÖspet hileye nazaran daha dÖŐüktÖr. Zira bir kimsenin, karşı tarafın hukuki muameleye giriŐmesine âmil olan saikte yanılmıŐ olduğunu fark etmiş olmasına rağmen onu bu hususta aydınlatmamıŐ yahut uyarmamıŐ olması her durumda hile (aldatma) olarak nitelendirilmez. Filhakika, Önemle ifade etmeliyiz ki, kanunda yahut sÖzleşmede aŐıkŐa dÖzenlenmiŐ olması hali mÖstesna olmak kaydıyla, TÖrk hukukunda genel anlamda bir

---

⁸¹ EREN, s. 417.

⁸² OğUZMAN / ÖZ, s. 115.

⁸³ OğUZMAN / ÖZ, s. 113.

⁸⁴ VON TUHR, Andreas, **BorÇlar Hukukunun Umumi Kısım, Cilt: 1-2, (Őev. Cevat Edege), Ankara 1983, s. 295.**

aydınlatma yükümlülüğünden kural olarak söz edilemez⁸⁵. Bu anlamda sözleşmenin bir tarafı diğer tarafın sözleşmeyi yapmasına âmil olan saiki araştırmak ve onun bir hata içerisinde olduğunu tespit ettiği takdirde bunu gidermekle mükellef değildir. Öte yandan, aydınlatma yükümlülüğü her zaman Kanundan yahut sözleşmeden doğmaz. Bazı hallerde taraflardan birinin diğerini aydınlatma yükümlülüğü 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 2'nci maddesinde hüküm altına alınmış dürüstlük kuralının bir gereği olarak karşımıza çıkmaktadır. Dürüstlük kuralından kaynaklanan aydınlatma yükümlülüğü daha ziyade güven ilişkisinin ön plâna çıktığı sözleşmeler bakımından temayüz etmektedir⁸⁶. Söz gelimi sigorta sözleşmesi, hiç kuşku yok ki, azamî iyi niyete ve güven ilişkisine dayanan bir sözleşmedir. Bu anlamda sigorta sözleşmeleri bakımından Kanunda sevk edilmiş bulunan aydınlatma yükümlülükleri dışında taraflar, ayrıca dürüstlük kuralı gereğince de gerekli hallerde aydınlatma yükümlülüğüne uygun hareket etmek zorundadırlar. Aksi halde, aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmeyen tarafın sessiz kalmak suretiyle hileli şekilde davranmış olduğu kabul edilebilir.

B. Hileli Sigorta Taleplerine İlişkin Hukuki Düzenlemeler

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun sigorta hukukuna ilişkin 1401 vd. maddeleri tetkik olunduğunda, hileli sigorta taleplerinin tamamına şâmil olacak özel bir hükmün sevk edilmemiş olduğu müşahede olunmaktadır. Ancak hileli sigorta talepleri arasında mütalâa edebileceğimiz sigortalanan menfaatin kasten gerçekleştirilmesine dair 1429'uncu ve 1477'nci maddelerin ve aşkın sigorta marifetiyle hile olarak nitelendirebileceğimiz 1463'üncü maddenin ikinci fıkrası hükmünün anılan Kanunda yer aldığı görülmektedir. Söz konusu hükümler aşağıda tafsilatlı olarak incelenecektir. Bunun dışında sigortacılık uygulamasında sıkça tesadüf edilebilecek hileli sigorta taleplerinin

---

⁸⁵ EREN, Fikret, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Ankara 2017, s. 415. Kanunda düzenlenmiş olan aydınlatma yükümlülüğüne örnek olarak 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1423'üncü maddesi hükmü örnek gösterilebilir. Söz konusu maddenin birinci fıkrası hükmü uyarınca "*Sigortacı ve acentesi, sigorta sözleşmesinin kurulmasından önce, gerekli inceleme süresi de tanınmak şartıyla kurulacak sigorta sözleşmesine ilişkin tüm bilgileri, sigortalının haklarını, sigortalının özel olarak dikkat etmesi gereken hükümleri, gelişmelere bağlı bildirim yükümlülüklerini sigorta ettirene yazılı olarak bildirir.*"

⁸⁶ EREN, s. 415.

bir kısmını başta 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri olmak üzere, Türk sigorta mevzuatı ve genel hükümler nazarında incelemeye gayret edeceğiz.

Türk sigorta hukukunda sigortalının sigortacıdan para alabilmek için onu aldatmaya kastetmiş olmasının hukuken kabule şayan olmayacağına hukuki dayanağı üzerinde durmak gerekebilir. Öncelikle defaatle ifade etmiş olduğumuz üzere, sigorta sözleşmesi azamî iyi niyete (*utmost good faith / uberrimae fidei*)⁸⁷ istinat eden bir sözleşmedir⁸⁸. Öte yandan, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun âmî mahiyetteki 2'nci maddesi gereği bütün sözleşmelerin iyi niyet ve dürüstlük kuralına dayalı olduğu, bu anlamda sigorta sözleşmesine, iyi niyet ve dürüstlük bakımından onu diğerlerinden ayıracak hususî bir mana tahmil edilmemesi gerektiği savunulabilir⁸⁹. Ne var ki, sigorta sözleşmesi, diğer sözleşme türlerinden farklı olarak tarafların iyi niyet kurallarına aykırılık teşkil eden, bilhassa diğer tarafın menfaatlerine hâlel getirmeye mâtuf davranışlarının sözleşmenin geçersizliği sonucunu doğurduğu bir sözleşme türüdür⁹⁰. Sigorta sözleşmesinin bu özelliği, sigortalının asimetrik bilgi avantajına sahip olmasından ileri gelmektedir. Filhakika, sigorta ettiren/sigortalı, sigorta sözleşmesinin kurulmasına yönelik müzakereler esnasında rizikonun gerçekleşme ihtimaline müessir olabilecek hususlara ilişkin ve dâhi, riziko gerçekleştiğinde rizikonun ne şekilde gerçekleşmiş olduğu hususunda sigortacıya nazaran bilgi üstünlüğünü elinde bulunduran taraf olup, sigortacı çoğu zaman sigorta ettirenden/sigortalıdan edindiği bilgilerle yetinmek zorunda

---

⁸⁷ Sigorta sözleşmesinin 'azamî iyi niyete' istinat eden bir akit olmasıyla kastedilen, bu mahiyetteki sözleşmelerin 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 2'nci maddesi hükmünde teccüm etmiş bulunan "dürüstlük kuralı (*fair dealing*)" çerçevesinde yürütülmesi gereken sözleşmeler olduğudur. Dürüstlük kuralı, sözleşmenin kurulmasından sonlandırılmasına kadar geçen her safhada taraflarca gözetilmesi gereken ve sözleşmenin akıbetine doğrudan müessir olabilecek nispette mühim bir mefhumdur. Nitekim 'objektif hüsnüniyet kaidesi' yahut 'doğruluk ve güven kuralları' olarak da tesmiye olunan dürüstlük kuralları, herkesin haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uygun davranması gerektiği esasına dayanmaktadır. Bkz. AKYOL, Şener, **Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı**, İkinci Bası, İstanbul 2006, s. 11-12.

⁸⁸ CAN, Mertol, **Türk Özel Sigorta Hukuku (Ders Kitabı)**, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş Üçüncü Bası, Ankara 2009, s. 275; BOZER, Ali, **Sigorta Hukuku**, Ankara 1965, s. 118; ÖZDAMAR, Mehmet, **Sigortacının Sözleşme Öncesi Aydınlatma Yükümlülüğü**, Ankara 2009, s. 74.

⁸⁹ Bkz. ÖZTAN, Fırat, **Sigorta Akdinin İnikadında İhbar Mükellefiyeti**, Ankara 1966, s. 16.

⁹⁰ CAN, **Sigorta Hukuku**, s. 274.

kalmaktadır⁹¹. Dolayısıyla sigorta ettiren ve/veya sigortalının sahip oldukları asimetrik bilgi avantajını kötüye kullanarak sigortadan haksız fayda temin etmeye yönelik fiillerinin tamamı iyi niyet ve dürüstlük kurallarına aykırı davranış kategorisinde değerlendirilecektir⁹².

C. Hileli Sigorta Talebinde Bulunabilecek Olanlar

Zarar sigortalarında riziko gerçekleştiği takdirde sigorta tazminatını talep hakkını haiz olan kişi/kişiler, aynı zamanda hileli sigorta talebinde bulunabilecek olan kişilerdir. Sigorta sözleşmesi, sigortacı ile sigorta ettiren arasında kurulmaktadır. Zarar sigortalarında sigortacı, muayyen prim borcu karşılığında sözleşme süresince himaye bahşetmekle ve riziko gerçekleştiği takdirde, sigorta bedeli sınırları içerisinde kalmak kaydıyla vâki zararı tazmin etmekle mükellef olan taraftır. Sigorta ettiren ise, sigortacı ile sözleşme akdeden ve sözleşmeye ilişkin prim borcu ödemek ve sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünü yerine getirmek gibi edimleri yerine getirmeyi üstlenen taraftır. Öte yandan, zarar sigortalarında karşımıza menfaati sigortalanan kişi olarak 'sigortalı' kavramı çıkmaktadır. Sigorta ettiren ile sigortalı aynı kişiler olabileceği gibi farklı kişiler olabilmesi de pekâlâ mümkündür. Sigorta ettiren ile sigortalının farklı kişiler olması halinde karşımıza 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1454'üncü maddesinde düzenlenmiş olan 'başkası lehine sigorta' müessesesi çıkmaktadır. O halde, aynı zamanda sigorta ettiren olsun yahut olmasın, zarar sigortalarında menfaati sigortalanan kişi 'sigortalı' olarak anılmaktadır. Bu anlamda, zarar sigortası mahiyetindeki aktif ve pasif sigortalarda riziko gerçekleştiği takdirde sigortacının ödemekle mükellef olduğu tazminatı talep hakkı sigortalıya ait olacaktır⁹³. Nitekim 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun mezkûr 1454'üncü maddesinde sigorta sözleşmesinden doğan hakların sigortalıya ait olacağı ve bu kapsamda, sigorta tazminatının ödenmesine ilişkin talep

---

⁹¹ Bu noktada, teknolojinin imkânları ve gelişmiş bilgi ağı sayesinde sigortacıların edindikleri birçok bilginin doğruluğunu teyit etme şansına sahip olduğu kabul edilse de, bu durum sigorta ettiren/sigortalı lehine asimetrik bilgi avantajının tümüyle ortadan kalktığı anlamına gelmeyecektir.

⁹² CAN, **Sigorta Hukuku**, s. 275.

⁹³ ARSEVEN, Haydar, **Sigorta Hukuku**, Yenilenmiş 2. Baskı, İstanbul 1991, s. 96; ATAMER, Kerim, "Zarar Sigortalarında Sigortalıdan Başka Kişilerin Tazminat Üzerindeki Hakları", **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, Cilt: XXIX, 25 Aralık 2015, s. 91.

hakkının da sigortalıda olduğu hükme bağlanmıştır. Sigorta sözleşmesinin başkası lehine akdedilmediği ahvalde, sigorta ettiren aynı zamanda sigortalı olarak kabul edilecektir.

Bu açıklamalar ışığında, riziko gerçekleştiğinde sigortacıdan tazminat talebinde bulunacak kişinin sigortalı olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla işbu çalışma bakımından hileli sigorta talebinde bulunan kişiyi ifade etmek üzere, Kanunda açıkça ‘sigorta ettiren’ ibaresini muhtevi olan hükümler mahfuz kalmak kaydıyla, ‘sigortalı’ tabirinin kullanılmasına özen gösterilmiştir. Söz gelimi, sigorta ettirenin yahut sigortalının rizikoyu kasten gerçekleştirmek yahut hileli davranışlarla sigortacının gerçek zararın üzerinde bir tazminat ödemesini sağlamak suretiyle sigorta sözleşmesini haksız çıkar aracına dönüştürmeye çalışmaları bu kapsamda mütalâa edilebilecektir. Nitekim mahiyetteki hileli davranışların sigortacının tazminat ödeme borcunu ortadan kaldıracığı 6102 sayılı Kanunda açıkça düzenlenmiştir (TTK m. 1429, 1477, 1463). Söz konusu yasal düzenlemelerin dayanağının sigorta ettirenin/sigortalının asimetrik bilgi avantajından kaynaklanan azamî iyi niyet prensibi olduğuna kuşku yoktur. Bu anlamda kötü niyetli olduğu tespit edilen sigorta ettiren/sigortalı hukuken himayeye mazhar olmayıp; kötü niyet ile kastedilen sigortacıyı aldatma kastıdır. Zira kötü niyetle hareket eden sigorta ettiren/sigortalı prim ile riziko arasında ahengi bozmaktadır⁹⁴.

D. Hileli Sigorta Taleplerinin Görünüş Biçimleri

1. Rizikonun Kasten Gerçekleştirilmesi

Rizikonun kasten gerçekleştirilmesi ile kastedilen, zarar sigortaları bakımından, sigorta sözleşmesiyle teminat altına alınan menfaate yönelik zararın kasten gerçekleştirilmesidir. Söz gelimi, kasko sigortasıyla sigortalanan aracın araç sürücüsü tarafından bilerek ve isteyerek uçurumdan aşağı yuvarlanması yahut bir geminin güvertesinde delir açarak geminin batmasını sağlamak bu kapsamda değerlendirilebilir. Sorumluluk hukuku yönünden kusurun en ağır türü olan ‘kasıt’ unsurunun söz konusu olduğu hallerde, zararlı sonuca yol açan kişi buna bilerek ve isteyerek sebebiyet

---

⁹⁴ ATABEK, Reşat, “Sigorta Akdinin Yorumu”, **Sigorta Hukuku Dergisi**, Cilt:1, Sayı: 2, Yıl: 1982, (s. 125-140). Nitekim sigortalının sigorta bedelini almak amacıyla sigortacıyı aldatması, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 158’inci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendi uyarınca nitelikli dolandırıcılık suçu teşkil etmektedir.

vermektedir⁹⁵. Ancak rizikonun kasten gerçekleştirilmesiyle kastedilenin münhasıran zararlı sonucun bilerek ve isteyerek gerçekleştirilmesi olduğu düşünülmemelidir. Bu noktada, kişinin zararlı sonucu bilerek ve isteyerek gerçekleştirmediği ve fakat zararlı sonucu öngörmüş olmasına rağmen bu hususta pervasız hareket ederek zarara sebep olduğu ahvalde dahi rizikonun kasten gerçekleştirilmiş olduğundan söz edilmelidir. Filhakika, iradenin açıkça zararlı sonuca yönelmediği, diğer bir ifadeyle, asıl amaçlanın zararlı sonuç olmadığı ve fakat zararlı sonucun öngörülmüş olmasına rağmen, bir bakıma sonuç göze alınarak fiile devam edilen hallerde dahi kastın varlığı kabul edilmektedir⁹⁶.

Acaba rizikonun kasten gerçekleştirilmiş olması, bu suretle ortaya çıkan zararın tazminine yönelik talebin her zaman hileli sigorta talebi olduğu anlamına gelecek midir? Yukarıda da ifade etmiş olduğumuz gibi hileli sigorta talebinden söz edilebilmesi için sigortacıyı ‘aldatma kastı’ olmalıdır. Bu anlamda rizikonun kasten gerçekleştirilmesi keyfiyetinin hileli sigorta talebi (*fraudulent claim*) olarak nitelendirilebilmesi için sigortacıdan zararın tazminini talep eden sigorta ettiren/sigortalı, rizikoyu kasten gerçekleştirdiğini sigortacıdan saklamalı yahut rizikonun ihmal sonucunda yahut tesadüf eseri ortaya çıktığına dair gerçek olmayan bir senaryo ortaya koymuş olmalı, yani sigortacıyı aldatma saikiyle hareket etmiş olmalıdır. Bu anlamda sigortacıyı aldatma saiki gütmeyen, sigortacının Kanunen ödemekle mükellef olmadığı sigorta tazminatını ödemesini sağlamak için hileli davranışlarda bulunmayan sigorta ettiren/sigortalı, hileli sigorta talebinde bulunmuş olmayacaktır. Filhakika, rizikoyu kasten gerçekleştirmiş olması halinde sigortacının tazminat ödemekle mükellef olmadığını bilmeyen, vâki zararın teminat kapsamında olduğu düşüncesiyle hukukî yanılığa düşen sigorta ettirenin/sigortalının, zararın nasıl gerçekleştiğine dair gerçeğe aykırı beyan ihtiva etmeyen dürüst talebi, hileli sigorta talebi kapsamında mütalâa edilemeyecektir. Elbette

---

⁹⁵ CAN, Mertol, “Gözden Geçirilmeye Muhtaç Hükümler Var mı?” Sorusu Çerçevesinde 6102 sayılı **Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigorta Sözleşmesinin Tâbi Olduğu Hukukî Esaslar**, Ankara 2011, s. 51.

⁹⁶ *Erdoğan*, bu halde kişinin ‘ihtimali (dolaylı) kast’ ile hareket etmiş olduğunun kabul edilmesi gerektiğini ve ihtimali kastın sonuçları itibarıyla vasıtasız (doğrudan) kasttan farklı olmayacağını ifade etmektedir. Bkz. ERDOĞAN, İhsan, “Haksız Fiilde Kusurlu Sorumluluk ve Özellikle Kusur Unsuru”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 1 Yıl: 1990, s. 126; aynı yönde bkz. AVCI, Zehra, **Rizikonun Gerçekleşmesinde Kusurun Sigorta Tazminatı ve Sigorta Bedelinin Ödenmesine Etkisi**, Ankara 2021, s. 25.

bu halde sigortacının kasten gerçekleştirilen riziko dolayısıyla ortaya çıkan zararı ödemekle mükellef olacağı söylenemez. Zira aksini kabul, sigorta sözleşmesinin menfaati sigortalanan kişinin iradesi dışında gerçekleşen, diğer bir ifadeyle tesadff tehlikeleri teminat altına bir sözleşme olduğu mlhazasına⁹⁷ aykırılık teşkil edecektir. Bu noktada rizikonun hileli bir talepte bulunmak saikiyle kasten gerçekleştirilmesi ile bu yönde bir iştiyak olmaksızın kasten gerçekleştirilmesi arasındaki fark olmadığı düşünülebilir. Hâlbuki rizikonun aldatma saikiyle kasten gerçekleştirilmesi halinde, sigortacı yalnız zararın tazminine yönelik talebi reddetmekle yetinmeyecek, aynı zamanda sigorta sözleşmesini feshedebilecektir. Zira sigortalının kötü niyete dayanan hileli davranışlarıyla taraflar arasında güven ilişkisi bozulmuş, sigortacının sözleşmeyi haklı sebeple fesih hakkı doğmuştur. Buna karşılık rizikonun aldatma saiki olmaksızın kasten gerçekleştirilmesi halinde sigortacı yalnız bu yüzden ortaya çıkan zararı ödemekten imtina etmekle yetinecektir. Nitekim bu husus İngiliz Sigorta Kanunu'nun 12'nci maddesinde açıkça hükme bağlanmıştır.

Rizikonun kasten gerçekleştirilmesi, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda bütün sigortalarına şamil olacak şekilde 1429'uncu maddede ve sorumluluk sigortalarına özgü olarak 1477'nci maddelerde dzenlenmiřtir⁹⁸. Kanunun 1429'uncu maddesinin ikinci cümlesine göre, sigorta ettiren, sigortalı yahut sigortacının ödeme yapmasını sağlamak maksadıyla bunların hukuken eylemlerinden sorumlu buldukları kişiler sigortalanan menfaate yönelik zararı kasten gerçekleştirecek olurlarsa, sigorta şirketi tazminatı ödeme borcundan kurtulacak ve ödenen primleri iade etmekle mükellef olmayacaktır. Aynı Kanunun 1452'nci maddesinin birinci fıkrasında, bu kaideye aykırılık ihtiva eden sözleşmelerin geçersiz olacağı hükme bađlanmıřtır⁹⁹. Anılan hükmü hileli sigorta

⁹⁷ ARSEVEN, s. 21; CAN, **Sigorta Hukuku**, s. 8, 278.

⁹⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. KARASU, Rauf, "6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Sorumluluk Sigortalarına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi", **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, zel Sayı, Cilt: 2, YIL: 2015, s. 683-706.

⁹⁹ Kanaatimizce bu mahiyetteki sözleşmelerin tümüyle geçersiz olacağını kabul etmek hakkaniyete uygun değildir. Zira anılan hükmün lafzına göre, 1429'uncu maddenin ikinci cümlesine aykırı hüküm ihtiva eden bir sözleşme, riziko, sigorta ettirenin yahut sigortalının kastı olmaksızın gerçekleşmiş olsa dahi geçersiz addedilebilecektir. Üstelik sözleşmenin geçersizliği ile kastedilenin 'kesin hükümsüzlük' olduğu düşünüldüğünde daha evvel yerine getirilmiş olan edimlerin iadesini de gerekecek, dolayısıyla hükmün tatbiki bilhassa menfaati sigortalanan kişi bakımından adaletsiz birtakım sonuçlara kapı aralayabilecektir. Bu itibarla 1452'nci maddenin birinci fıkrası hükmünün, 1429'uncu maddenin ikinci cümlesine aykırılık ihtiva eden sözleşme hükümlerinin geçersiz kabul edileceği, buna karşılık bu

talepleri bakımından tetkik etmek lazım gelecektir. Zira mezkûr hükmün sigorta teminatının kapsamını tayin etmeye matuf bir hüküm mü yoksa hileli sigorta talepleri arasında mütalâa ettiğimiz riziko hilesini (*pure fraud*) düzenlemeye matuf bir hüküm olduğu açık değildir.

6102 sayılı Kanunun 1429'uncu maddesinin ikinci cümlesinde, rizikonun sayılan kişiler tarafından kasten gerçekleştirilmesi halinde sigortacının tazminat ödeme borcundan kurtulmasının yanı sıra ödenen primleri iadeyle mükellef olmayacağı da hükme bağlanmıştır. Sigortacının ödenen primleri iadeyle mükellef olmayacağı yönündeki ifade, sözleşmenin sona ereceği anlamına gelecektir. Zira devam etmekte olan bir sözleşme için primlerin akıbetinin münakaşa edilmesi anlamsız olacaktır. O halde söz konusu hükümden, rizikonun kasten gerçekleştirilmesi halinde sigorta sözleşmesinin sona ereceği ve sigortacının teminat bahşettiği süre için hak kazandığı primleri muhafaza edeceği anlamı istidlâl olunmaktadır. Bu durumda kanun koyucunun söz konusu maddeyi rizikonun kasten gerçekleştirilmesi suretiyle somutlaşan hileli sigorta talebine ilişkin sevk etmiş olduğu anlamı çıkmaktadır. Nitekim ilgili Kanun gerekçesinde de maddenin gayesinin, sigortadan para almak kastıyla rizikonun gerçekleştirilmesine engel olmak olduğu ifade edilmiştir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1429'uncu maddesi kapsamında sigorta sözleşmesinin sona ermesiyle ile anlaşılması gereken, tıpkı 2015 tarihli İngiliz Sigorta Kanunu'nun konuya ilişkin 12'nci maddesinde ve müstakar İngiliz yargı kararlarında benimsenmiş olduğu gibi, sözleşmenin feshedilmiş sayılacağı olmalıdır. Zira bahse konu hükümden, kanun koyucunun sözleşmenin baştan itibaren geçersizliğini arzu ettiği yönünde bir anlam çıkarabilmek kanaatimizce mümkün değildir. Üstelik aksini kabul, daha evvel gerçekleşmiş kısmî hasarlar dolayısıyla sigortacı tarafından yapılan ödemelerin de iadesini gerekli kılacağından, sigortalı bakımından hakkaniyete uygun olmayan ölçüde ağır bir yaptırım olacaktır. Bu itibarla tarafların sigorta sözleşmesinin temeli olan azamî iyi niyet kaidesine uygun hareket ettiği dönem bakımından ayakta tutulmasının daha doğru olacağı kanaatindeyiz¹⁰⁰.

---

geçersizliğin sözleşmenin tamamına teşmil etmeyeceği şeklinde anlaşılması gerekir. Aynı yönde bkz. AVCI, s. 43 vd.

¹⁰⁰ BENNETT, s. 721.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1429'uncu maddesinin lafzından, zararlı sonuca kasten yol açan sigorta ettiren ve sigortalı ise her hâlükârda, buna karşılık zararlı sonuca kasten sebebiyet veren bunların hukuken fiillerinden sorumlu oldukları kişiler ise ancak zararlı sonucu *tazminat ödenmesini sağlamak amacıyla* gerçekleştirmişlerse sigortacının tazminat ödeme borcundan kurtulacağı ve dahi primleri iadeyle mükellef olmayacağı anlamı çıkmaktadır. Buna göre, hukuken eylemlerinden sorumlu oldukları kişiler bakımından aranan sigortacıyı aldatma saikiyle hareket etme şartının, sigorta ettiren ve sigortalı bakımından aranmadığı müşahede olunmaktadır¹⁰¹. Dolayısıyla sigorta ettirenin ve sigortalının sigortacının tazminat ödeme borcunun doğumunu sağlamak, yani sigortacıyı aldatmak kastı olmaksızın rizikoyu kasten gerçekleştirmiş olmaları halinde dahi hileli sigorta taleplerine ilişkin sonuçların uygulanacağı, yani sözleşmenin feshedilmiş sayılacağı ve sigortacının primleri muhafaza edeceği neticesine ulaşmak mümkündür. Nitekim madde gerekçesinde bu hükmün bilinçli bir şekilde kaleme alındığı anlaşılmaktadır. Gerekçede hükmün amacının, sigorta ettiren ve sigortalının eylemlerinden sorumlu buldukları kişilerin sigortacıdan tazminat alınmasını sağlamak dışında bir amaçla rizikoyu kasten gerçekleştirmeleri halinde sigortacının tazminat ödeme borcundan imtina edebilmesinin sigorta ettiren ve sigortalı bakımından hakkaniyete uygun olmadığı, dolayısıyla hükmün bu şekilde kaleme alınmış olduğu ifade edilmiştir. Buna göre, sigortalı işverenin çalışanı, sigortalıyla aralarındaki husumet dolayısıyla onun işyerinde bulunan mallarına zarar verecek olurlarsa, sigortacı bundan doğan zararı, sigorta bedelini aşmadığı nispette ödemek zorunda kalacaktır. Zira zarar sigortacının tazminat ödeme borcunun doğumunu sağlamak için gerçekleştirilmemiştir.

Hükmün kaleme alınış şekli, bazı problemleri beraberinde getirmektedir. Söz gelimi, sigortalanan menfaate kasten zarar veren sigortalı, bu mahiyetteki zararların sigorta teminatının kapsamı dâhilinde olduğuna dair hukuki bir yanlışlığa kapılarak, yani aldatma kastı olmaksızın sigortacıdan uğradığı zararı talep edecek olursa, sigortacı, 1429'uncu maddenin amir hükmü gereğince tazminatı ödemekten imtina etmenin yanı

---

¹⁰¹ CAN, *Sigorta Sözleşmesinin Tâbi Olduğu Hukukî Esaslar*, s. 52. Ünan, bu hükmü eleştirmiş ve sigorta ettiren ve sigortalının eylemlerinden sorumlu olduğu kişiler bakımından da kasten zarar verme olgusunun sigortacının tazminat ödeme borcundan kurtulabilmesi için yeterli olması gerektiğini savunmuştur. Bkz. ÜNAN, Samim, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku - Cilt: I*, İstanbul 2016, s. 301.

sıra, sözleşmenin feshedilmiş sayılacağını ileri sürerek himaye bahşettiği döneme ilişkin primleri de muhafaza edebilecektir. Bu yönde bir neticenin sigortalı bakımından adil ve hakkaniyete uygun bir netice olduğu kanaatinde değiliz. Diğer taraftan, sigorta ettirenin/sigortalının eylemlerinden sorumlu bulunduğu bir kişinin rizikoyu kasten gerçekleştirmesine âmil olan saikanın ne olduğunu tespit edebilmek çoğu zaman mümkün olmayacaktır. Bu noktada taraflardan birine rizikonun hangi saikle gerçekleştirilmiş olduğuna dair ispat yükünü tahmil etmek de doğru olmayacaktır¹⁰².

Dolayısıyla sigortalanan menfaate ilişkin zararın kasten gerçekleştirilmesi halinin sigorta teminatının kapsamı ve hileli sigorta talepleri bakımından ayrı ayrı ele değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Buna göre, rizikonun sigorta ettiren yahut sigortalı tarafından kasten gerçekleştirilmesi halinde vâki zararın sigorta teminatının kapsamı dışında olduğu her halükârda kabul edilmelidir. Ancak rizikonun sigorta ettiren, sigortalı yahut bunların eylemlerinden sorumlu buldukları kişilerce kasten gerçekleştirilmesi halinin riziko hilesi (*pure fraud*) olarak nitelendirilebilmesi için ayrıca hileli davranışlarla sigortacıyı aldatma kastı aranmalıdır. Eğer aldatma kastı tespit edilebilirse, sigortacı ayrıca sözleşmenin feshedilmiş sayılacağını ileri sürerek primleri iade etmekten kaçınabilecektir. Söz gelimi, sigortalı rizikoyu kasten gerçekleştirmiş olmasına rağmen rizikonun üçüncü kişinin kusuru, kendi ihmali yahut tesadüfe dayalı olarak gerçekleştiğine dair beyanda bulunacak olursa bu durumda aldatma kastının varlığı kabul edilmeli ve 1429'uncu maddede belirtilen sonuçlar tatbik olunmalıdır.

2. Hasar Sonrası Sigortalama

Hileli sigorta talepleri (*fraudulent claims*) arasında mütalâa edilen '*riziko hilesi (pure fraud)*', İngiliz hukukunun konuyu ele alış biçimi üzerinden de ifade etmiş olduğumuz gibi, yalnız sigortalanan menfaate kasten zarar verilmesi şeklinde karşımıza çıkmayabilir. Türk sigortacılık uygulamasında en sık karşılaşılan sigorta hilelerinden bir

¹⁰² Esasen böyle bir durumda ispat yükünün, rizikonun sigortadan para almak için gerçekleştirildiğini iddia eden sigortacıya değil, aksi yönde savunma yapan sigortalıya ait olduğunun kabulü gerekir. Zira her ne kadar ispat yükü kural olarak iddia sahibine ait olsa da, hayatın olağan akışına aykırı düşen durumlarda ispat yükünün yer değiştirdiği kabul edilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. TAŞPINAR, Sema, "Fiili Karinenin İspat Yükünün Dağılımındaki Rolü", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 45, Sayı: 1-4, 1996, s. 551; ayrıca bkz. Yargıtay HGK, 2010/6-46 E., 2010/75 K., T: 17.02.2010.

tanesi hasar sonrası sigortalama (*past posting*) olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁰³. Nitekim doktrinde *Kubılay*, zarar gerçekleşmiş ve zararın gerçekleşmiş olduğu sigorta ettiren tarafından bilindiği halde sigorta sözleşmesi akdetmiş ise sigorta ettirenin hileli davranışından söz edileceğini ifade etmiřtir¹⁰⁴. Söz gelimi sigorta ettiren, sözleşmenin kurulmasından evvel hasar görmüş aracını sigortalatır ve sözleşmenin kurulmasını izleyen bir srenin sonunda sigorta konusu aracının hasar gördüğü iddiasıyla sigortacı mevkiinde bulunan sigorta şirketine müracaat etmektedir. Bu halde sigorta ettiren/sigortalı, sigortalanan menfaate kasten zarar vermemekte, ancak sözleşmenin kurulmasından evvel gerçekleşmiş olan zarara ilişkin sanki sigorta himayesinin başlangıcından sonra gerçekleşmiş gibi talepte bulunmak suretiyle sigorta sözleşmesini bir haksız kazanç aracına dönüştürmek niyetiyle hareket ediyor. Böyle bir durumda sigortacıyı aldatmak suretiyle vâki zararın tazminine gayret eden, bir bakıma sigorta sözleşmesini haksız kazanç temin etme aracına dönüştürmek isteyen sigortalı/sigorta ettiren hakkında hangi hukuki sonuçlar tatbik olunacaktır? Bu ihtimalde sigortalanan menfaat sigortalı/sigorta ettiren tarafından kasten zarara uğratılmamış olduğu için 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1429'uncu maddesinin birinci fıkrasının ikinci cmlerinin tatbik olunamayacağı uzun izahatı gereksiz kılacak lde açıktır. O halde 6102 sayılı Kanunun 1429'uncu maddenin kapsamı dışına kalan ve Kanunda zel olarak düzenlenmemiş bu mahiyetteki sigorta hileleri bakımından hukuken nasıl bir yol izlenmesi gerekecektir? Bu noktada, sigortalının talebine konu olan zararın sigorta himayesinin başlangıcından ve dâhi sözleşmenin kurulmasından evvel gerçekleşmiş olduğunun anlaşılması halinde, sigortacının 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1421'inci maddesinin birinci fıkrasında hareketle sigorta tazminatını ödemekten imtina edebileceği mlhazası dermeyan olunabilir. Zira söz konusu fıkra hükmü uyarınca, sigortacının sorumluluğu, aksi taraflar arasında kararlaştırılmadıa, sigorta sözleşmesinin kurulmasını müteakip ve prim borcunun tamamının yahut ilk taksitinin ödenmesinden sonra başlamaktadır. Ancak kanaatimizce, kendisine yöneltilen tazminat talebinin hileli olduğunu, sigortalının aldatma saikiyle ve sigorta sözleşmesini haksız bir

---

¹⁰³ ÇETİN / ALPAY, s. 22.

¹⁰⁴ KUBİLAY, Huriye, **Uygulamalı zel Sigorta Hukuku**, İzmır 2003, s. 52.

kazanca dönüştürmek gayesiyle hareket ettiğini gören sigortacı bakımından, salt tazminat borcunu ödemekten imtina edebilecek olması, taraflar arasındaki menfaat dengesinin gözetilmesi amacına hizmet eden bir çözüm değildir. Nitekim daha evvel de ifade etmiş olduğumuz üzere, sigorta sözleşmesi azamî iyi niyete ve güven ilişkisine dayanan bir sözleşmedir. Sigortalının sözleşmenin kurulmasından evvel ortaya çıkan hasarı, hileli davranışlarla sözleşmenin kurulmasından sonra ortaya çıkmış gibi göstererek sigortacıdan vâki zararı tazmin etmeye çalışması, hiç kuşku yok ki, sigortacı nazarında güven ilişkisini telafi edilemez biçimde sonlandıracaktır. Hâl böyleyken, sigortacıdan sigortalı ile aralarındaki sözleşme ilişkisini devam ettirmesi beklemek hakkaniyete uygun düşmeyecektir. Bu noktada çözümün 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1404'üncü maddesinde olduğu zehabına kapılmak mümkün olabilir. '*Geçerli olmayan sigorta*' başlıklı mezkûr madde uyarınca, "*sigorta ettirenin veya sigortalının, kanunun emredici hükümlerine, ahlâka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı bir fiilinden doğabilecek bir zararını teminat altına almak amacıyla sigorta yapılamaz.*" Ancak gözden kaçırılmaması gereken husus, söz konusu maddenin bizatihi sigorta teminatı altına alınan fiillerin kanuna, ahlâka, kamu düzenine ve kişilik haklarına aykırılığından söz ediyor olmasıdır. Söz gelimi, bir kimsenin trafikteki kural ihlalleri dolayısıyla ödemek zorunda kalacağı idari para cezalarını sigortalamaya kalkışması bu kapsamda düşünülebilir. Halbuki hasar sonrası sigortalama şeklinde karşımıza çıkan hile türünde kanuna ve ahlâka aykırılık teşkil eden, eylemin bizatihi kendisi olmayıp, onu talep şeklidir. Dolayısıyla 1404'üncü madde hükmünden hareketle bu durumda sigortacı ne yapabilir sorusunun cevabını doğrudan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun sigorta hukukuna ilişkin hükümleri yahut sair hükümleri arasında bulduğumuzu söyleyemeyiz¹⁰⁵. Mamafih, 6102 sayılı Türk

¹⁰⁵ Bu noktada sigortacının, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1435 vd. maddelerinde düzenlenmiş olan sözleşme öncesi beyan yükümlülüğünün ihlâl edilmiş olduğundan hareketle sözleşmeden cayabileceği düşünülse de, kanaatimizce bu mümkün değildir. Zira sigorta ettirenin (ve 1411'inci madde hükmünden hareketle sözleşmeden haberdar olması kaydıyla sigortalının) sözleşme öncesi beyan yükümlülüğü, rizikonun gerçekleşmesine müessir olabilecek önemli hususlara ilişkin, vâkıf olduğu yahut olması gerektiği ölçüde sigortacıyı bilgilendirme yükümlülüğüdür. Hâlbuki verdiğimiz örnekte sigortalının rizikonun gerçekleşmesine müessir olabilecek bir hususu kötü niyetle saklaması değil, sigortalanan menfaate ilişkin gerçekleşmiş olan zararı sigortacıdan saklayarak, bu zarara ilişkin bilâhare, zarar sigorta himayesinin başlangıcından sonra ortaya çıkmış olduğu yönünde hileli bir izlenim yaratarak sigortacıdan talepte bulunması söz konusu değildir. Sigorta ettirenin sözleşme öncesi beyan yükümlülüğü hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. ŞENOCAK, Kemal, "6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Sigorta Ettirenin Sözleşme Öncesi İhbar Külfetine Umumi Bir Bakış", **Erciyes Üniversitesi**

Ticaret Kanunu'nda hüküm olmayan hallerde sigorta sözleşmeleri hakkında 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulanacaktır (TTK m. 1451). Bu anlamda, sonuçları 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda özel olarak düzenlenmemiş bu mahiyetteki hileli talepler karşısında sigortacının ne gibi hakları haiz olduğu meselesinin halli, borçlar hukukunun umumî kaideleri nazarında olmalıdır. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 27'nci maddesinin birinci fıkrasında, emredici kanun hükümlerine, ahlâka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı ve konusu imkânsız olan sözleşmelerin kesin hükümsüz addedileceği hüküm altına alınmıştır. Bir kimsenin muayyen bir sigorta şirketinden hileli yollarla haksız kazanç temin etmek maksadıyla yaptığı sözleşme, hiç kuşku yok ki, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun amir mahiyetteki 2'nci maddesinde tecessüm eden dürüstlük kuralına ve dâhi ahlâka aykırı bir sözleşme olarak nitelendirilebilecektir. O halde, sigortalının daha evvel gerçekleşmiş bir zararı hileli yollarla sigortacıdan tazmin etmek gayesiyle yaptırdığı bu mahiyette bir sözleşme, amaç unsuru yönünden emredici kanun hükümleri ve genel ahlâk ölçüleriyle bağdaşmayacağından, TBK m. 27 karşısında kesin hükümsüz kabul edilmelidir. Sigortalının hileli davranışlara ve haksız kazanç temin etme gayesine bir araç olarak kullandığı bu nitelikte bir sözleşmenin baştan itibaren geçersiz addedilmesi, sanıyoruz hakkaniyet ölçüleriyle bağdaşan adil bir netice olacaktır. Böylelikle sigortacının, sözleşmeyi yapmasına âmil olan saik itibariyle güven ilişkisini baştan itibaren ortadan kaldıran sigorta ettiren/sigortalı ile aralarındaki sözleşme ilişkisine devam etmesi gibi hakkaniyete aykırı bir sonuca da mani olunacaktır. Bu noktada karşımıza, o güne dek sigortacı tarafından tahsil edilmiş olan primlerin iade edilip edilmeyeceği meselesi çıkmaktadır. Acaba sigortalının hasar sonrası sigortalama (*past posting*) şeklinde tecessüm eden hileli talebi karşısında sözleşmenin kesin hükümsüzlüğünü ileri süren sigortacı o güne dek tahsil etmiş olduğu primleri iadeyle mükellef olacak mıdır? Bu noktada aradığımız cevabın yine 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda mevcut olduğunu görmekteyiz. Kesin hükümsüz bir sözleşme dolayısıyla ifa edilen ve iadesi mümkün olan edimlerin sebepsiz zenginleşme hükümleri dairesinde iade edileceği kabul edilmektedir¹⁰⁶. Ne var ki, Türk Borçlar Kanunu'nun sebepsiz

---

Türk-Alman Anonim Şirketler ve Sermaye Piyasası Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumları, 19-20 Haziran 2014, s. 105-122.

¹⁰⁶ OĞUZMAN / ÖZ, s. 191.

zenginleşmeye ilişkin hükümleri arasında sevk edilmiş olan “geri istenememe” başlıklı 81’inci maddesinin birinci cümlesi, “*Hukuka ve ahlâka aykırı bir sonucun gerçekleşmesi amacıyla verilen şey geri istenemez.*” hükmünü havidir. Bu hüküm, genel bir hukuk prensibi olan *nemo auditurproprium turpitudinem allegans* ilkesine dayanmaktadır. Buna göre, hiç kimse kendi ahlâka aykırı davranışından kazanç sağlayamaz¹⁰⁷. Sigortalının teminat kapsamında değerlendirilemeyecek bir zararı hileli yollarla sigorta şirketinden tazmin edebilmek maksadıyla ödediği prim, hiç şüphe yok ki, TBK m. 81 hükmü kapsamında hukuka ve ahlâka aykırı bir sonucun gerçekleşmesi amacıyla verilmiştir. Bu itibarla, hasar sonrası sigortalama şeklinde karşımıza çıkan hileli sigorta talebi karşısında sigortacının, kesin hükümsüz olan sözleşme dolayısıyla tahsil etmiş olduğu primleri iade etmekle mükellef olmadığı, herhangi bir tereddüde mahal vermeyecek ölçüde açıktır. Mamafih, kanaatimizce, sigortacının yalnız tahsil ettiği primleri muhafaza etmek yerine, sözleşmede kararlaştırılan primin tamamına hak kazanacağı mülâhaza edilebilir. Zira 6102 sayılı Kanunun geçmişe etkili sigorta başlıklı 1458’inci maddesi hükmü uyarınca, sigorta ettiren, teminat kapsamına alınan rizikonun gerçekleştiğini akdin inikadından evvel biliyor ise sigorta sözleşmesi geçersiz olacak ve sigortacı sözleşmede kararlaştırılan primin tamamına hak kazanacaktır. Bu halde sigortacının kararlaştırılan primin tamamına hak kazanması, hileli davranışlarla sigortacıyı aldatmaya kasteden sigortalıyı cezalandırmaktadır. Hasar sonrası sigortada da sigorta ettiren aynı saikle hareket etmekte, diğer bir ifadeyle sigortacıyı aldatma saikiyle sözleşme yapmaktadır. Tek fark, sigorta sözleşmesinin geçmişe etkili olarak yapılmamasıdır. Üstelik geçmişe etkili sigorta himayesi bahşeden sigortacının sözleşmenin yapıldığı esnada rizikonun gerçekleşmiş olup olmadığı hususunda göstereceği hassasiyet ve dikkatin, sözleşmenin niteliği dikkate alındığında, geleceğe etkili himaye bahşeden sigorta sözleşmelerine nazaran daha yüksek seviyede olması beklenir. Bu itibarla sözleşmenin kurulmasından evvel gerçekleşmiş olan zarara ilişkin sigortacıyı aldatarak haksız çıkar temin etmek saikiyle hareket eden sigorta ettirenin cezalandırılması bakımından hasar sonrası sigorta ile geçmişe etkili sigorta hilesi

---

¹⁰⁷ Bir görüşe göre bu hüküm, genel bir hukuk prensibi olan *nemo auditurproprium turpitudinem allegans* ilkesine dayanmaktadır. Buna göre, hiç kimse kendi ahlâka aykırı davranışından kazanç sağlayamaz. Bu husustaki münakaşalar için bkz. ÇAĞLAYAN AKSOY, Pınar, “Sebepsiz Zenginleşme Hukukunda İade Talebinde Bulunulmasını Engelleyen TBK Madde 81 Hükmü Üzerine Bir İnceleme”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Cilt: 31, Sayı: 4, Yıl: 2015, s. 137.

arasında bir ayrıma gidilmesinin isabetli olmayacağı kanısındayız. Dolayısıyla, *hasar sonrası sigorta* hilesine müracaat eden sigorta ettirenin sözleşmede kararlaştırılan primin tamamını ödemekle mükellef olması gerektiği istidlâl olunabilecektir.

3. Geçmişe Etkili Sigorta Hilesi

Riziko hilesi (*pure fraud*) kapsamında mütalâa edebileceğimiz bir diğer sigorta hilesi, sigorta sözleşmesinin 6102 sayılı Kanunun 1458'inci maddesinde düzenlendiği şekliyle geçmişe etkili sigorta olarak yapılmış olması ihtimali bakımından akla gelebilir. Anılan madde hükmü uyarınca, taraflar arasında sigorta himayesinin sözleşmenin kurulmasından önceki bir tarihten itibaren başlayacağı kararlaştırılabilmektedir. Ancak bu mahiyette bir sigorta sözleşmesinin geçerli kabul edilebilmesi için, rizikonun gerçekleştiği yahut gerçekleşme imkânının kalmadığı taraflar nezdinde belirsiz olmalıdır. Aksi halde sözleşme geçersiz addedilecektir (TTK m. 1458). Bu hüküm muvacehesinde sözleşmenin geçersizliği ile kastedilen, hiç kuşku yok ki sözleşmenin TBK m. 27 anlamında kesin hükümsüzlüğüdür¹⁰⁸. Bu anlamda sigorta ettiren yahut sözleşmeden haberdar olmak kaydıyla sigortalı, gerçekleştiği bilinen hasara ilişkin muayyen zararı sigorta teminatı kapsamında tazmin ve bu suretle haksız çıkar temin etmek maksadıyla sigorta sözleşmesi yapmış ise bu sözleşme baştan itibaren geçersiz olacaktır. Uğruna sigorta sözleşmesi yapılan zararın gerçekleştiği sigorta ettiren yahut sigortalı tarafından biliniyor, ancak sigortacı tarafından bilinmiyorsa, sigortacı ödenmesi gereken primin tamamına hak kazanmaktadır (TTK m. 1458). Görüldüğü üzere, kanun koyucu sigorta sözleşmesini kesin hükümsüz addederken, hileli davranışlarla haksız çıkar sağlama amacı güden kötü niyetli sigorta ettireni/sigortalıyı bir bakıma cezalandırarak, sözleşmede kararlaştırılan prim borcunun tamamından sorumlu kılmaktadır¹⁰⁹. Önemle ifade etmeliyiz ki, geçmişe etkili sigortada sigorta ettirenin yahut sözleşmeden haberdar olmak kaydıyla sigortalının rizikonun gerçekleştiğini biliyor olmasına terettüp eden netice Kanunda açıkça düzenlenmemiş olsaydı dahi benzer bir sonuca 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 27 ve 81'inci maddeleri kapsamında ulaşabilirdik. Zira sigorta ettirenin gerçekleştiğini bildiği tehlikelere karşı, sigortacıyı aldatarak haksız çıkar temin etmek

---

¹⁰⁸ KUBİLAY, s. 52.

¹⁰⁹ KAYIHAN / BAĞCI, s. 194.

maksadıyla yaptırdığı sözleşme TMK m. 2’de ifadesini bulan dürüstlük kuralına ve ahlâkına aykırılık dolayısıyla bâtil addedilecektir. Sigortacının bâtil sözleşme dolayısıyla tahsil ettiği primleri ise TBK m. 81 kapsamında iadesi mümkün olmayacaktır. Bu halde 6102 sayılı Kanunun 1458’inci maddesi hükmüne nazaran karşılaşılabilecek tek fark, sigortacının kararlaştırılan primin tamamına değil, o güne dek tahsil etmiş olduğu primlere hak kazanması olurdu.

4. Miktar Hilesi

Zarar sigortalarında hileli sigorta talebi, her zaman riziko hilesi (*pure fraud*) kapsamında mütalâa edilen talepler şeklinde ortaya çıkmayabilir. Yukarıda da ifade etmiş olduğumuz gibi riziko hilesi kapsamında nitelendirdiğimiz tazminat talepleri, tümüyle gerçek dışı iddialara ve hakikatte sigortacının -kısmî de olsa- tazminat ödeme borcunu gerektirmeyecek hadiselerle dayanmaktadır. Ne var ki, sigortacıya yöneltilen talebin tümüyle gerçek dışı iddialara dayanmadığı, talebin yalnız miktar itibariyle gerçeğe aykırı olması da ihtimal dahilindedir. Buna göre, sigorta poliçesi kapsamında ‘riziko’ olarak nitelendirilen hadise gerçekten vukuu bulmuş olmak birlikte, sigortalı, keyfiyeti haksız çıkar temine etme yönünde bir fırsata dönüştürme saikiyle hareket ederek, sigortacıdan gerçek zararın üzerinde bir tazminat talebinde bulunabilir. İngiliz sigorta hukukunda ‘miktar hilesi (*exaggerated claim*)’¹¹⁰ olarak nitelendirilen bu mahiyetteki talepler de hileli sigorta talepleri arasında kabul edilmektedir¹¹¹. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda ise bu mahiyetteki talepler ve sonuçları düzenlenmiş değildir. Çalışmamızda, miktar hilesi olarak nitelendirdiğimiz hileli sigorta talebini ve sigortalının bu yöndeki talebine bağlanan neticeleri, İngiliz sigorta hukukuna ilişkin doktrin ve yargı kararları ışığında ele almaya çalışacağız.

---

¹¹⁰ Türkçeye ‘abartılmış/şişirilmiş talep’ olarak çevrilebilecek bu müesseseyi işbu çalışmamızda, hukuk terminolojisi bakımından daha uygun olacağı düşüncesiyle, ‘miktar hilesi’ olarak nitelendirmeyi uygun gördük.

¹¹¹ BENNETT, s. 712.

a. Hileli Aşkın Sigorta

Aşkın sigorta, sigortalanan menfaatin gerçek değerinin¹¹² üzerinde bir bedelle sigortalması olup, yalnız zarar sigortası mahiyetindeki aktif sigortaları (mal sigortaları) bakımından söz konusu olabilir¹¹³. Zira zarar sigortası mahiyetinde pasif sigortalarında (söz gelimi sorumluluk sigortalarında) ve meblağ sigortalarında sigortalanan menfaatin değerinden söz edilemediği için, sigorta bedeli herhangi bir üst sınır olmaksızın taraflar arasında serbestçe belirlenebilir. Dolayısıyla sigortalanan menfaatin değerini aşan sigorta bedeli, yalnız zarar sigortası mahiyetindeki aktif sigortaları bakımından söz konusu olabilecektir. Aşkın sigorta, tek bir sigorta sözleşmesi dolayısıyla ortaya çıkabileceği gibi, bir menfaatin aynı rizikoya karşı birden fazla sigortacı nezdinde sigortalınmasına ilişkin müşterek sigorta, çifte sigorta ve kısmî sigorta olarak tesmiye olunan müesseseler vesilesiyle de müşahade olunabilir¹¹⁴. Aşkın sigorta hali, zarar sigortaları bakımından cari olan zenginleşme yasağı ilkesi gereğince kanunen caiz görülmemiştir. Zira sigortalanan menfaate yönelik tam hasar gerçekleştiği takdirde sigortalının menfaatin gerçek değerinden daha yüksek bir bedele hak kazanmasına cevaz verilmesi, sigorta sözleşmesini bir güvence sözleşmesi olmaktan çıkararak, hukuki niteliği itibarıyla kumar ve bahis akitlerine yakınlaştıracaktır¹¹⁵. Dolayısıyla aşkın sigortaya yol açan sözleşme/sözleşmeler hakkında 6102 sayılı Kanun'da 1463'üncü madde hükmü sevk edilerek aşkın sigorta yasaklanmıştır. Buna göre, bir yahut birden fazla sigorta sözleşmesi marifetiyle ortaya çıkan aşkın sigorta hali söz konusu olduğunda, kural olarak, sigorta bedelinin sigorta değerini aşan kısmı bâtil addedilerek fazlaya ilişkin primler sigorta

¹¹² Sigorta değeri, sigortalanan menfaatin riziko gerçekleştiği andaki gerçek değeridir. Dolayısıyla aşkın sigorta halinin mevut olup olmadığı kural olarak sözleşmenin kuruluş aşamasında değil, rizikonun gerçekleştiği anda tayin edilir; meğerki, takseli sigorta söz konusu olsun. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1464'üncü maddesinde tanzim edilmiş olan takseli sigorta hükmü uyarınca, taraflar sözleşmenin kuruluş aşamasında muayyen bir miktar parayı sigortalanan menfaatin değeri olarak tayin edebilirler. Bu halde riziko gerçekleştiği anda ayrıca değer tespiti yapılmayacak, başlangıçta kararlaştırılan değer sigorta değerine esas alınacaktır. Dolayısıyla takseli sigorta olarak tesmiye olunan müessese, bir bakıma, aşkın sigorta halinin istisnası olarak karşımıza çıkmaktadır. Bkz. KAYIHAN / BAĞCI, s. 77 vd. Lâkin takseli sigorta, tek bir sigorta sözleşmesi ortaya çıkan aşkın sigorta halinin istisnası olup, birden çok sigorta marifetiyle tesis olunan aşkın sigorta hali bakımından herhangi bir istisna teşkil etmemektedir.

¹¹³ CAN, **Sigorta Hukuku**, 100.

¹¹⁴ CAN, **Sigorta Hukuku**, s. 99.

¹¹⁵ BOZER, s. 121.

ettirene iade edilir ve sigorta sözleşmesi tam değer sigortası olarak geçerliliğini korur (TTK m. 1463/1). Aşkın sigortaya ilişkin kural bu olmakla birlikte, aynı maddenin ikinci fıkrası hükmünde, 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu'nda olmayan istisnai bir düzenleme getirilmiştir. Buna göre, aşkın sigorta yasağının ihlâlinde sigorta ettirenin kötü niyeti ve sigortadan malî çıkar sağlamak gayesi bulunuyorsa sigorta sözleşmesi geçersiz olacağı gibi, sigortacı, durumu öğrendiği dönemin sonuna kadar sigorta primine hak kazanacaktır¹¹⁶. Görüldüğü üzere, sigorta ettiren, aşkın sigorta yasağını sigorta sözleşmesinden haksız kazanç temin etmek amacıyla ihlâl etmişse sigorta sözleşmesi geçersiz olacak ve dolayısıyla sigorta ettiren poliçeden doğan haklarını kaybedecektir. Üstelik durumun öğrenildiği sigorta dönemi için kararlaştırılmış olan primlerden de sorumlu olmaya devam edecektir. Bu hüküm kapsamında sigorta ettirenin kötü niyetle ve sigortadan malî çıkar sağlamak amacıyla hareket etmesinden kasıt, sigortalanan menfaatin değerini hileli davranışlara olduğundan daha yüksek göstererek ilişkin sigortacıyı aldatmaya kastetmesi olarak kabul edilmelidir. Söz gelimi, sigorta ettirenin, sigorta bedeline esas olmak üzere sigortalı malın değerini sahte faturalar tanzim etmek suretiyle olduğundan yüksek göstermesi bu kapsamda değerlendirilebilir. Buna karşılık, hileli davranışlara müracaat etmeksizin, yalnız bu hususta yanlış bilgi sahibi olduğu için sigortalanan menfaate ilişkin olduğundan yüksek değer beyan eden sigorta ettirenin kötü niyet olduğu kabul edilmemelidir. Pek tabii aldatma kastına yönelmiş hileli davranışları ispat yükü sigortacıya ait olacaktır¹¹⁷.

TTK m. 1463/2 hükmüyle birlikte kanun koyucu bilinçli (hileli) aşkın sigorta hali ile bilinçli olmayan (irade dışı) aşkın sigorta halini tefrik etmek istemiş; sigortacıyı aldatmak ve haksız çıkar temin etmek kastıyla aşkın sigorta sözleşmesi yapan sigorta ettireni bir bakıma cezalandırmıştır. Nitekim hükmün gerekçesinde, bilinçli (hileli) aşkın sigorta ile bilinçli olmayan aşkın sigorta arasında ayırım yapılmadığı takdirde, sigorta

---

¹¹⁶ Her ne kadar 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu'nda aşkın sigortaya vücut veren sözleşmelerin geçersiz addedileceğine dair sarih bir hüküm sevk edilmemiş olsa da, doktrinde *Can*, Kanunun 1292'nci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarından hareketle birden çok sigorta marifetiyle ihdas olunan aşkın sigorta hali bakımından aynı neticeye ulaşılabilirdiğini dermeyeran etmiştir. Bkz. **CAN, Sigorta Hukuku**, s. 117-118.

¹¹⁷ KENDER, Rayegân, **Türkiye'de Hususî Sigorta Hukuku**, Güncelleştirilmiş On Altıncı Baskı, İstanbul 2017, s. 336.

ettirenlerin netice itibariyle bir kayıp yaşamayacaklarının telkin ettiği güven ve cesaretle aşkın sigorta yapmaya, diğer bir ifadeyle hileli davranışlarla sigortacıyı aldatmaya ve sigorta sözleşmesini haksız çıkar temin etme vasıtası haline getirmeye teşvik edilecekleri ifade edilerek; bu hüküm sayesinde aşkın sigortaya yönelik kötü niyetli teşebbüslerin ve muhtemel sigorta suiistimallerinin önüne geçilmesinin amaçlandığı belirtilmiştir. Diğer bir ifadeyle, bilinçli (hileli) aşkın sigortaya ilişkin hüküm caydırıcı olması maksadıyla sevk edilmiştir. Doktrinde bu hükmün ve gerekçenin tenkit edildiğini görmekteyiz.

Kender, inceleme konusu 1463'üncü maddenin ikinci fıkrası hükmünün isabetli olmadığı kanaatindedir. *Kender*, aşkın sigorta yasağının zarar sigortaları bakımından cari olan zenginleşme yasağı ilkesinin bir sonucu olduğunu ve bu yasakla ulaşılmak istenen nihaî amacın menfaati sigortalanan kişinin gerçek zararın üstünde bir kazanım elde ederek haksız zenginleşmenin önüne geçmek olduğunu ifade etmektedir. Müellife göre aşkın sigorta halinde, bilinçli (hileli) ve bilinçli olmayan ayrımı yapılmaksın, aşan kısmın bâtil addedilerek fazlaya ilişkin sigorta primlerinin sigorta ettirene iade edilmesinin hakkaniyete uygun bir çözüm olduğunu, bu halde sigortacının bir zarara uğramayacağını, dolayısıyla bilinçli (hileli)-bilinçli olmayan aşkın sigorta ayrımı yaparak sigortalının sigorta himayesinden mahrum kalacağı bir sonuca ulaşmanın ölçülü olmayan bir cezalandırma biçimi olduğu kanaatindedir¹¹⁸.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1463'üncü madde hükmünde aşkın sigortayı bilinçli (hileli) ve bilinçli olmayan (irade dışı) olarak ikiye ayrılması ve mezkûr maddenin ikinci fıkrası hükmü uyarınca sigorta ettirenin kötü niyetle ve sigortadan malî çıkar sağlamak amacıyla aşkın sigortaya yol açması halinde sözleşmenin geçersiz kabul edilmesi son derece isabetli olmuştur. Bu hükümlerle amaçlanan, yalnız sigorta sözleşmesinin bir zenginleşme aracı olmasının önüne geçmek değil, aynı zamanda azamî iyi niyet ve güven ilişkisine dayanan sigorta sözleşmeleri bakımından hileli davranışların önüne geçmek ve hileli sigorta talepleri dolayısıyla dürüst poliçe sahiplerine tahmil olunan prim yükünün önüne geçmektedir. Her ne kadar *Kender*, aşkın sigorta halinde sigortacının 6102 sayılı Kanununun 1463'üncü maddenin birinci fıkrası uyarınca yalnız gerçek zararı ödemekle mükellef olduğunu, dolayısıyla sigorta tekniği açısından bir

---

¹¹⁸ KENDER, s. 335.

zararının olmadığı mülâhazasından yola çıkararak ikinci fıkra hükmünü eleştirmiş olsa da, naçizane, bu eleştirinin yerinde olmadığı kanaatindeyiz. Zira söz konusu eleştiri hileli aşkın sigortanın her durumda anlaşılabilirliği ve sigortacı tarafından tespit edilebildiği faraziyesine dayanmaktadır. Hâlbuki, sigortacıyı aldatmak kastıyla ve hileli birtakım işlemlerle oluşturulan aşkın sigorta halini sigortacılar her zaman tespit edemeyebilir. İşte 1463'üncü maddenin ikinci fıkrası hükmü sigorta ettirenlerin bu yola tevessül etmesini engellemek amacıyla sevk edilmiş caydırıcı bir hüküm olma niteliğini taşımaktadır. Üstelik bu hükmün ölçüsüz bir cezalandırmaya yol açtığını söylemek de mümkün değildir. Zira bilinçli (hileli)-bilinçli olmayan (irade dışı) aşkın sigorta ayırımı yapılmadığı ahvalde, sigorta ettiren, neticede bir kaybının olmayacağından cesaretle, deyim yerindeyse 'denemekten zarar gelmez' düşüncesiyle hileli yollarla aşkın sigorta yasağını ihlâl teşebbüs edebilir, hatta bunda muvaffak olabilir. Diğer bir ifadeyle, 1463'üncü maddenin birinci fıkrası hükmü, tek başına, aşkın sigortaya ilişkin hileli işlemler bakımından bir teşvik aracı haline gelebilir. O halde olması gereken, sigorta ettireni bu yola tevessül etmekten alıkoyacak bir cezalandırma sistemi oluşturmaktır. Nitekim İngiliz Yüksek Mahkemesi *House of Lords* nezdinde görülen 2001 tarihli *The Star Sea* davasında yargıç *Lord Hobhouse*: "İzlenmesi gereken yok çok basittir. Hileli hareket eden sigortalının, 'eğer hileli beyanda bulunduğum anlaşılmazsa kazançlı çıkarım, buna karşılık hile ortaya çıkarsa hiçbir şey kaybetmem şeklinde düşünmesinin önüne geçilmelidir.'" diyerek bu husustaki hukuk kurallarına bir bakıma yön tayin etmiştir¹¹⁹. 6102 sayılı Kanununun 1463'üncü maddenin ikinci fıkrası hükmü, mehzaz kanun olan 23 Kasım 2007 tarihli Alman Sigorta Sözleşmeleri Kanunu'nun (*Versicherungsvertragsgesetz*) 74'üncü maddesinin ikinci fıkrası hükmünün birebir çevirisidir¹²⁰. Keza İsviçre Sigorta Sözleşmesi Kanunu'nun 51'inci maddesi de aynı kural tekrar etmektedir. O halde modern hukuk sistemlerinde hileli aşkın sigortaya yaklaşımının ve bu hususta öngörülen müeyyidenin müsavi olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

¹¹⁹ Manifest Shipping Co Ltd v Uni-Polaris Insurance Co Ltd and la Réunion Européenne, (*The Star Sea*), **Lloyd's Law Reports**, Sayı: 1 Yıl: 2001, s. 389-415.

¹²⁰ <https://germanlawarchive.iuscomp.org> (erişim tarihi 21.11.2021)

b. Gerçek Miktar Hilesi

İngiliz sigorta hukuku doktrininde sigortalının riziko dolayısıyla ortaya çıkan zararı, hileli davranışlarla olduğundan daha yüksek göstererek sigortacıdan talepte bulunması halinde miktar hilesi (*exaggerated claim*) olarak adlandırılan hile türünde sigortalının gerçek zararı tazmin hakkını da kaybedeceği uzun zamandan beri uygulanan yerleşik bir kuraldır¹²¹.

Miktar hilesinden söz edilebilmesi için sigortalının sigortacıyı aldatma kastı olmalıdır. Bu cihetle, sigortalı aldatma kastı olmaksızın, sadece miktarda hataya düştüğü için yahut üçüncü kişiye atfedilebilecek kusurlu bir işlem dolayısıyla gerçekte olduğundan daha yüksek miktarda tazminat talebinde bulunmuş ise miktar hilesine ilişkin sonuçlar uygulanmayacaktır.

Sigortalının gerçekte uğradığı zarardan daha fazlasını sigortacıdan talep etmesi, tek başına miktar hilesi kapsamında mütalaa edilemeyecektir. Sigortalı, zararın gerçekte olduğundan daha yüksek olduğuna yönelik hileli birtakım işlemlere kalkışmadığı müddetçe aldatma kastından, dolayısıyla miktar hilesinden söz edilemeyecektir.

Acaba Türk hukukunda gerçek zararı aşan miktarda tazminat talebinde bulunan sigortalı karşısında sigortacının sahip olduğu haklar nelerdir? Bu mahiyetteki hileli sigorta talepleri karşısında sigortacının haiz olduğu haklar 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda sarahaten düzenlenmiş değildir. Bu durumda tamamlayıcı mahiyetteki genel hükümlerden hareketle yahut kıyas yoluyla bir neticeye ulaşmak gerekecektir. Yukarıda ayrıntılı biçimde ifade etmiş olduğumuz gibi, miktar hilesine müracaat eden sigortalı, gerçekte riziko kapsamında mütalâa edilen ve neticede kendisini maddi anlamda zarara uğratan bir hadise olduğu halde, rizikonun gerçekleşmesini haksız kazanç temin etme yönünde bir fırsata dönüştürerek, gerçekte uğradığı zararın daha fazlasını sigortacıdan alabilmek için hileli birtakım işlemlere müracaat etmektedir. Bu cihetle, miktar hilesi şeklinde tecessüm eden hileli sigorta talepleri hakkında uygulanacak hükümlerin tespiti bakımından, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun sigorta sözleşmesinin haksız çıkar temin etmeye araç kılınmasına dair hükümleri esas alınmalıdır. Böylelikle ihtiyaç duyduğumuz müşabehetin aşkın sigorta hakkında sevk edilmiş olan ve yukarıda tafsilatlı

---

¹²¹ ROSE, s. 313.

biçimde izah etmiş olduğumuz 1463'üncü maddenin ikinci fıkrası hükmünde bulabildiğimiz kanısındayız.

Hileli aşkın sigortaya ilişkin TTK m. 1463/2 hükmü uyarınca sigorta ettirenin, sigortadan malî çıkar sağlamak amacıyla ve sigortacıyı aldatmak kastıyla aşkın sigortaya yol açması halinde sigorta sözleşmesinin geçersiz olacağını ve sigortacının, iyi niyetli olması kaydıyla, ilgili döneme ait primlere hak kazanacağını açıklamıştık. Bahse konu hükmün kıyas yoluyla miktar hilesine kıyas yoluyla tatbik olunabileceği kanaatindeyiz. Zira vâki riziko dolayısıyla ortaya çıkan gerçek zararı, hileli birtakım davranışlarla olduğundan yüksek gösteren ve bu suretle gerçek dışı hasar talebinde bulunan sigorta ettiren/sigortalı, tıpkı TTK m. 1463/2'de düzenlenmiş bulunan bilinçli (hileli) aşkın sigortada olduğu gibi, sigorta sözleşmesinden kötü niyetle haksız çıkar temin etme gayesiyle hareket etmektedir. Keza her iki müessese bakımından da riziko tabir edilen hadise kasten gerçekleştirilmemekte¹²², lâkin sigortanın amacına uygun olarak sigortalının ihmali, üçüncü kişinin kusuru yahut tesadüfi hadiseler dolayısıyla gerçekleşen rizikonun sigorta ettiren/sigortalı tarafından gerçek zararı aşan bir tazminat alabilmek, dolayısıyla haksız çıkar temin etmek düşüncesiyle fırsata dönüştürülmesi söz konusudur. Bu itibarla hileli aşkın sigortaya ilişkin TTK m. 1463/2 hükmünün kıyasen miktar hilesi bakımından da uygulanması gerektiği kanısındayız. Bu anlamda, sigorta ettirenin/sigortalının miktar hilesine müracaat etmiş olduğunun anlaşılmasıyla birlikte sigorta sözleşmesi geçersiz kabul edilerek, durumdan haberdar olmayan (iyi niyetli) sigortacı himaye bahşettiği döneme ilişkin primlere hak kazanmalıdır. Zira azamî iyi niyet ve güven ilişkisine dayanan sigorta sözleşmesini hileli davranışlarla haksız çıkar temin aracına dönüştüren ve bu suretle, sigortacının ödemesi gerekenden daha fazla tazminat ödemesi için hileli talep ileri süren sigorta ettirene/sigortalıya gerçek zararı tazmin hakkı bahşedilmesi, hiç kimsenin kendi ahlâka aykırı davranışından fayda sağlayamayacağı prensibine aykırı düşecektir. Üstelik bu yola tevessül eden sigorta ettirenin/sigortalının cezalandırılmaması ve gerçek zararı tazmine müstehak kılınması, bu yolu teşvik anlamına da gelebilecektir. Nitekim bu hususta İngiliz Yüksek Mahkemesi yargıcı *Lord Hobhouse*'ın 2001 tarihli

---

¹²² ÜNAN, Samim, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku - Cilt: I**, İstanbul 2016, s. 162.

*The Star Sea*¹²³ davasına ilişkin müzakereler sırasında yapmış olduğu tespit de, miktar hilesine müracaat eden sigortalının niçin gerçek zararı tazmin hakkından dahi mahrum bırakılması şeklinde medeni bir cezaya muhatap kılınması gerektiğini anlamak için son derece kıymetlidir. Yargıç *Lord Hobhouse*, sigortacıyı aldatmak suretiyle sigortadan çıkar sağlamak isteyen sigortalıya gerçek zararı tazmin hakkı bahşedilmesinin, bu yola müracaat eden sigortalıya, hileli davranışı anlaşıldığı takdirde dahi bir kaybının olmayacağı yönünde cesaret telkin etmek anlamına geleceğine işaret etmiştir. Yargıç, bu yönde bir düzenlemenin tüm sigortalılar için bu yola müracaat etmelerini haklı bir hukuki zemine oturtmak anlamına geleceğini ihtar ederek, bu neticenin sigortacıların menfaati ve adalet ölçüsü karşısında kabul edilebilir olmadığını belirtmiştir. Bu itibarla caydırıcı olabilmesi münasebetiyle de, miktar hilesi bakımından TTK 1463/2 hükmünün kıyasen uygulanması gerektiği kanısındayız. Aksini kabul, gerçekleşen rizikoya istinaden tazminat talebinde bulunan sigortalının, anlaşılması halinde dâhi zarara uğramayacağı, en azından gerçek zararı tazmin edebileceği düşüncesinden cesaretle miktar hilesine müracaat etmesini teşvik etmek anlamına gelecektir. Hâlbuki miktar hilesine müracaat ettiği takdirde zararın yalnız gerçek miktarı aşan kısmını değil, tamamını tazmin hakkından mahrum kalacağını bilen sigortalı bu yönde bir hileye müracaat etmek hususunda çok daha ihtiyatlı davranacaktır¹²⁴. O halde sigortalıları dürüst davranmaya teşvik etmek ve hileli davranıştan alıkoymak adına, ilk nazarda ağır gözükken bu yaptırımın benimsenmesinde fayda olacağı kanısındayız.

SONUÇ

Sigorta sözleşmesi işlevi itibariyle bir güvence aracıdır. Ancak zarar sigortalarında sigortalının sigorta sözleşmesi gereğince hak etmediği sigorta tazminatını alabilmek yahut hak ettiğinden daha yüksek bir tazminat alabilmek için muhtelif hileli yollara müracaat ettiği görülmektedir. Bu hileli yolların tamamı birden hileli sigorta talepleri (*fraudulent claims*) olarak ifade edilmektedir. Sigortalının aslında gerçekleşmemiş olan

---

¹²³ Manifest Shipping Co Ltd v Uni-Polaris Insurance Co Ltd and la Réunion Européenne, (*The Star Sea*), **Lloyd's Law Reports**, Sayı: 1 Yıl: 2001, s. 389-415.

¹²⁴ Orakpo v Barclays Insurance Services, **Lloyd's Reinsurance Law Reports**, Sayı:1, Yıl:1995, s. 443.

rizikoyu gerçekleşmiş gibi göstererek yahut rizikoyu, sigortacının tazminat ödeme borcunun doğumunu sağlamak için kasten gerçekleştirmesi hali İngiliz sigorta hukukunun yerleşik içtihatlarında ve doktrinde riziko hilesi (*pure fraud*) şeklinde isimlendirilmektedir. Bu mahiyetteki hile dolayısıyla sigortacının vâki zararı tazmin etmekle mükellef olmayacağı dürüstlük kurallarının bir gereğidir. Bu husustaki yerleşik içtihatlar üzerinden şekillenen 2015 tarihli İngiliz Sigorta Kanunu'nda, bu mahiyetteki hileli talepler dolayısıyla sigortacının zararı tazminle mükellef olmayacağının yanı sıra, sözleşmeyi fesih hakkını haiz olduğu ve primleri de iadeyle mükellef olmayacağı düzenlenmiştir. Sigortalının, gerçekleşmiş olan rizikoyu fırsata çevirerek sigortadan haksız kazanç etmek maksadıyla zararı olduğundan daha yüksek göstererek talepte bulunması ise miktar hilesi (*exaggerated claim*) olarak ifade edilmektedir. İngiliz yüksek mahkemesinin müstakar kararlarında ve doktrinde kabul edildiği üzere, sigortalının azamî iyi niyet yükümlülüğünü ihlâl etmiş dolayısıyla sigortacının, tıpkı riziko hilesinde olduğunda gibi, bu hile türünde de tazminat ödeme borcundan kurtulacağı, başka bir deyişle, sigortacının gerçek zararı dâhi ödemekle mükellef olacağı kabul edilmektedir. Bu müeyyide bazı çevrelerce ölçsüz görülmekle birlikte, hileli talepte bulunan sigortalının gerçek zararı tazmin hakkını haiz olduğunun kabulü, bu yöndeki hileli davranışların önüne geçilmesini imkânsız kılacak, üstelik bu türden hileyi teşvik edecektir. Dolayısıyla, rizikonun gerçekleşmesini müteakip sigortadan çıkar sağlamak maksadıyla gerçek zarar miktarını aşan tutarda tazminat talebinde bulunan kişinin gerçek zararı tazmin hakkından da mahrum bırakılmasının, bu yöndeki hileli davranışların önüne geçilebilmesi adına elzem olduğu kanaatindeyiz. Sigortacılık uygulamasında karşılaşılan bir diğer hile türü ise faydasız hile (*collateral lie*) olarak ifade edilmektedir. Sigortalı, esasen hak etmiş olduğu tazminatı alamayacağı endişesiyle yahut tazminatın ödenmesini hızlandırmak maksadıyla gerçekleşen rizikoya ilişkin yalan beyanda bulunabilir. Bu gibi beyanlar hukuki sonuca müessir olmayan beyanlardır. Bu gibi hileli davranışların da hileli sigorta talebi kapsamında mı değerlendirileceği sorusu İngiliz sigorta içtihatlarında ve doktrinde çok tartışılmıştır. Sonuç olarak bu gibi davranışların hileli sigorta talebi kapsamında değerlendirilmemesi gerektiği, zira aksi yönde bir mülâhazanın hileli sigorta taleplerine terettüp eden müeyyidenin ağrılığı karşısında hakkaniyete uygun düşmeyeceği kabul edilmiştir. Hileli sigorta taleplerinin bazı görünüş biçimleri Türk sigorta hukukunda

karşılık bulmakla birlikte, özellikle miktar hilesi olarak ifade etmiş olduğumuz hile türü mevzuatımızda doğrudan düzenlenmiş değildir. Buna karşılık hileli (bilinçli) aşkın sigortanın amaç ve sonuçları itibariyle miktar hilesi olarak adlandırdığımız hile türüne benzerlik gösterdiği, dolayısıyla hileli aşkın sigorta bakımından cari olan müeyyidenin miktar hilesi olarak nitelendirilebilecek hileli davranışlara da kıyasen uygulanması gerektiği kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

AIKINS, Richard, “When is a “Fraudulent Claim” Only a “Collateral Lie”?, **Lloyd’s Maritime and Commercial Law Quarterly**, Sayı: 3, Yıl: 2017, (s. 339-344).

AKYOL, Şener, **Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasası**, İkinci Bası, İstanbul 2006.

ARSEVEN, Haydar, **Sigorta Hukuku**, Yenilenmiş 2. Baskı, İstanbul 1991.

ATABEK, Reşat, “Sigorta Akdinin Yorumu”, **Sigorta Hukuku Dergisi**, Cilt:1, Sayı: 2, Yıl: 1982, (s. 125-140).

ATAMER, Kerim, “Zarar Sigortalarında Sigortalıdan Başka Kişilerin Tazminat Üzerindeki Hakları”, **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, Cilt: XXIX, 25 Aralık 2015, (s. 89-105).

AVCI, Zehra, **Rizikonun Gerçekleşmesinde Kusurun Sigorta Tazminatı ve Sigorta Bedelinin Ödenmesine Etkisi**, Ankara 2021.

BAATZ, Yvonne, “Utmost Good Faith in Marine Insurance Contracts”, **Marine Insurance at The Turn of the Millennium Volume 1**, Antwerp 1999, (s. 15-33.)

BENNETT, Howard, **The Law of Marine Insurance**, 2nd Edn., Oxford University Press, London 2007.

BIRDS, John, **Bird’s Modern Insurance Law**, Seventh Edition, Sweet & Maxwell, London 2007.

BIRDS, John / LYNCH, Ben / PAUL, Simon, **MacGillivray on Insurance Law**, 14th ed., Sweet

& Maxwell 2018.

BOZER, Ali, **Sigorta Hukuku**, Ankara 1965.

BUGRA, Aysegul / MERKIN, Rob, “Fraud and Fraudulent Claims”, **Journal of the British Insurance Law Association**, Sayı: 125, Yıl: 2012 (s. 3-22).

CAN, Mertol, **Türk Özel Sigorta Hukuku (Ders Kitabı)**, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş Üçüncü Bası, Ankara 2009.

CAN, Mertol, “Gözden Geçirilmeye Muhtaç Hükümler Var mı?” Sorusu Çerçevesinde 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigorta Sözleşmesinin Tâbi Olduğu Hukukî Esaslar, Ankara 2011.

CLARKE, Malcolm, “Insurance: The Proximate Cause in English Law”, **The Cambridge Law Journal**, Cilt: 40, Sayı: 2, Yıl: 1981, (s. 284-306).

CLARKE, Malcolm, **The Law of Marine Insurance Contracts**, Lloyd’s of London Press 1989.

ÇAĞLAYAN AKSOY, Pınar, “Sebepsiz Zenginleşme Hukukunda İade Talebinde Bulunulmasını Engellenen TBK Madde 81 Hükümü Üzerine Bir İnceleme”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Cilt: 31, Sayı: 4, Yıl: 2015, (s. 131-173).

ÇETİN, Ayten / ALPAY, Serdar, “Sigorta Hileleri, Türk Sigorta Sektörüne Yönelik Bir Değerlendirme”, **Management and Political Science Review**, Cilt: 2, Sayı: 2019.

DAVEY, James, “Unpicking The Fraudulent Claims Jurisdiction In Insurance Contract Law: Sympathy For The Devil?”, **Lloyd's Maritime & Commercial Law Quarterly**, Cilt: 2, Yıl: 2006, (s. 223-241).

DAVEY, James/ RICHARDS, Katie, “Deterrence, human rights and illegality: the forfeiture rule in insurance contract law”, **Lloyd's Maritime & Commercial Law Quarterly**, Yıl: 2015, (s. 314-345).

ERDOĞAN, İhsan, “Haksız Fiilde Kusurlu Sorumluluk ve Özellikle Kusur Unsuru”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 1 Yıl: 1990, (s. 109-134).

EREN, Fikret, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Ankara 2017.

FABER, Eeuwke, “Shipping and Scuttling: Criminogenesis in Marine Insurance”, **Crime, Law and Social Change**, Yıl: 1997, Sayı: 28, (s. 111–135).

GILMAN, Jonathan / BLANCHARD, Claire / TEMPLEMAN, Mark / HART, Neil / HOPKINS, Philippa, **Arnould: Law of Marine Insurance and Average**, 20th Ed., Sweet & Maxwell 2021.

GÜNGÖR, Devrim, **Resmî Belgelerde Sahtecilik Suçu**, Yetkin Yayınları, Ankara 2010.

GÜRSES, Özlem, **Marine Insurance Law**, Second Edition, Routledge 2017.

HJALMARSSON, Johanna, “The Standard of Proof in Civil Cases: An Insurance Fraud Perspective”, **The International Journal of Evidence and Proof**, Cilt: 17, Sayı: 1, Yıl: 2013, (s. 47-73).

KARASU, Rauf, “6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun Sorumluluk Sigortalarına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Özel Sayı, Cilt: 2, YIL: 2015, (s. 683-706).

KAYIHAN, Şaban / BAĞCI, Ömer, **Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri**, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 3. Baskı, Kocaeli 2018.

KENDER, Rayegân, **Türkiye’de Hususî Sigorta Hukuku**, Güncelleştirilmiş On Altıncı Baskı, İstanbul 2017.

KUBİLAY, Huriye, **Uygulamalı Özel Sigorta Hukuku**, İzmir 2003.

OĞUZMAN, Kemal / ÖZ, Turgut, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt I**, İstanbul 2019.

OMAĞ, Merih Kemal, “Sigorta Hukukunda Zenginleşme Yasağı”, **Prof. Dr. Ergun Önen’e Armağan**, İstanbul 2003, (s. 253-263).

ÖZDAMAR, Mehmet, **Sigortacının Sözleşme Öncesi Aydınlatma Yükümlülüğü**, Ankara 2009.

ÖZTAN, Fırat, **Sigorta Akdinin İnikadında İhbar Mükellefiyeti**, Ankara 1966.

RAINEY, Simon, “The Law Commission’s Proposal for The Reform of An Insurer’s Remedies for Fraudulent Claims Made Under The Business Insurance Contracts”, **Lloyd’s Maritime**

and Commercial Law Quarterly, Yıl: 2013, (s. 357-383).

RICHARDS, Katie, “Time's Up for Wholly Fraudulent Insurance Claims: The Case for New Statutory Remedies”, **Journal of Business Law**, Y: 2020, (s. 580-603).

RHIDIAN, Thomas, **The Modern Law of Marine Insurance**, 1st edn, Informa Law from Routledge 2015.

SOOKSRIPAI SANRKIT, Poomintr, “Marine Insurance – Collateral Lies: When Lies Are Not Fraud”, **Maritime Business Review**, Cilt: 2, Sayı:1, Yıl: 2017, (s. 52-56).

SOYER, Barış, **Marine Insurance Fraud**, Informa Law from Routledge 2014.

SOYER, Barış, “Lies, Collateral Lies and Insurance Claims: The Changing Landscape in Insurance Law”, **Edinburgh Law Review**, Cilt: 22, Sayı: 2, Yıl: 2018 (s. 237-265).

şENOCAK, Kemal, “6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Sigorta Ettirenin Sözleşme ncesi İhbar Klfitine Umumi Bir Bakış”, **Erciyes Üniversitesi Türk-Alman Anonim şirketler ve Sermaye Piyasası Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumları**, 19-20 Haziran 2014, (s. 105-122).

TAşPINAR, Sema, “Fiili Karinenin İspat Yükünün Dağılımindaki Rolü”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 45, Sayı: 1-4, 1996, (s. 533-572).

NAN, Samim, **Türk Ticaret Kanunu şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku - Cilt: I**, İstanbul 2016.

NAN, Samim, **Türk Ticaret Kanunu şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku - Cilt: II**, İstanbul 2016.

VON TUHR, Andreas, **Borçlar Hukukunun Umumi Kısımı, Cilt: 1-2, (ev. Cevat Edege)**, Ankara 1983.